

Reguleringen af overtakserede SMS-tjenester – Særligt i forhold til børn og unge som forbrugere

Regulation of overpriced text message services – Specifically regarding children and youth as consumers

af HELENE VINTEN MADSEN

Afhandlingen redegør for reguleringen af overtakserede SMS'er med særlig fokus på problemstillinger i forhold til børn og unge som forbrugere.

I kapitel 2 redegøres for FALs regler vedr. oplysningspligt og fortrydelsesret for fjernsalg af overtakserede tjenester. Det konstateres, at den praktiske hovedregel er undtagelsen fra kravet om oplysninger på et varigt medium samt muligheden for ophør af fortrydelsesretten før tid. Det kan endvidere konkluderes, at der i praksis er store problemer med at opfylde den prækontraktuelle oplysningspligt. Markedsføringsmateriale, som er rettet mod børn, skal i øvrigt overholde MFL § 8. Bestemmelsen er en generel skærpelse af MFLs regler i forhold til børn og unge og er strafsanktioneret i forhold til visse aggressive former for markedsføring.

I kapitel 3 er reglerne for SIM-kortet som betalingsmiddel behandlet. Efter en introduktion til BMLs systematik, herunder opsigelsesretten samt hæftelsesreglerne konstateres det, at SIM-kortet næppe er et sikkert betalingsmiddel. Dernæst behandles VMLs regler. Det konkluderes her, at forbudet mod gældsstiftelse indebærer, at en umyndig ikke selv kan indgå aftaler om løbende abonnement eller fjernsalg. Værgen kan i begrænset omfang samtykke til gældsstiftelse. Et mobilabonnement med mulighed for at sende overtakserede SMS'er vil dog være udelukket. Statsforvaltningen vil formentlig ikke vil give tilladelse til en sådan abonnementstype. Overtræk er gældsstiftelse og derfor ugyldigt. Erstatning fastsættes efter nyttesynspunktet. Problemet med gæld, som hidrører fra misbrug af SIM-kortet, skal løses med en kombination af VML, BML og alm. erstatningsret. Til slut redegøres for den praktiske løsning; nemlig at forældrene er aftalepart i forhold til teleudbyderen, hvorefter løsningen diskuteres.

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	3
2. Fjernsalg	5
2.1. Definitionen på et fjernsalg.....	5
2.1.1. Sondring	6
2.2. Oplysningspligten	7
2.2.1. Inden aftalen.....	8
2.2.2. Oplysningernes klarhed	9
2.2.3. Oplysninger på papir eller andet varigt medium.....	9
2.2.4. Undtagelsen i FAL § 12, stk. 4	11
2.2.5. Konsekvenserne af manglende oplysninger.....	12
2.3. Fortrydelsesretten.....	13
2.3.1. Forseglede lyd/billedoptagelser eller edb-programmer ..	13
2.3.2. Teleselskabernes rammeaftale	14
2.3.3. FAL § 12, stk. 4	14
2.3.4. Fortrydelsesrettens ophør før tid.....	14
2.3.5. Retsvirkning af fortrydelsesretten.....	15
2.4. Praxis i form af annoncer i ”Vi Unge”, ”WITCH” og ”Anders And”.....	16
2.4.1. Varer	16
a) Mobilsensor.dk.....	16
b) ”Vi Unge” Abonnement.....	17
2.4.2. Tjenesteydelser	18
a) ”Vi Unge” Mobillir	18
b) ”WITCH”	19
c) ”Anders And”.....	20
2.5. Regulering af markedsføring overfor børn og unge i MFL § 8	21
3. Lov om visse betalingsmidler	24
3.1. Anvendelsesområde	24
3.1.1. Generalklausul	25
3.1.2. Opsigelsesret.....	26
3.2. Hæftelses – og ansvarsregler	26
3.2.1. BML § 11, stk. 1	26
3.2.2. BML § 11, stk. 2 – 6	26
3.2.3. Sikkert betalingsmiddel?.....	27
3.2.4. Fjernsalg.....	28
3.2.5. Børn og unges hæftelse.....	29
4. Økonomisk habilitet	30
4.1. Udgangspunktet	30
4.2. Retsvirkning af aftale indgået i strid med VML § 1, stk. 2	31
4.2.1. Parternes tilbagetrædelse fra aftalen	31
4.2.2. Parternes tilbageleveringspligt.....	32
4.2.3. Parternes erstatningspligt.....	32
4.3 Undtagelser til VML § 1, stk. 2	33
4.3.1. Konsekvensen af undtagelserne.....	34
4.3.2. Undtagelserne	34
a) Selverhverv	34
b) Gaver eller friarv ved testamente	34

c) Midler som værgen overladt til fri rådighed	35
d) Fuldmægtig i egne anliggender.....	35
e) Efterfølgende godkendelse.....	35
f) ”Pengereglen”	35
4.4. Fælles regler for den umyndiges selvstændige rådighed ...	36
4.4.1. Surrogater.....	36
4.4.2. Gældsforpligtelser.....	36
4.4.2.1. Umyndiges hæftelse.....	38
a) Hæftelse ved misbrug.....	38
b) Overtræk	39
4.4.2.2. Værgens hæftelse	40
4.5. Den praktiske løsning	41
4.5.1. Diskussion af den praktiske løsning	42
5. Konklusion	43
Forkortelser	46
Regelregister	46
Litteraturfortegnelse	48

1. Indledning

Markedet for overtakserede SMS'er¹ er i hastig udvikling.² Udbudet af ydelser er stort, og nye muligheder for at bruge mobiltelefonen kommer hele tiden til. I Norge er det således allerede muligt at benytte mobilen som betalingsmiddel til køb af fx biografbilletter, blade, blomster og flybilletter.³

I dag har 75 % af alle 9-13-årige børn i Danmark egen mobiltelefon.⁴ Mobiltelefonen er for børn og unge både et legetøj og et betalingsmiddel.⁵ Børnene har mange penge mellem hænderne,⁶ men er som udgangspunkt afskåret fra at indgå retshandler og råde over deres formue.

Børns medieforbrug er endvidere stort.⁷ Der sker en mediesammensmeltning, som for forbrugeren vanskeliggør differentieringen mellem markedsføring og underholdning.⁸ Nye markedsføringsformer fremkommer løbende, hvoraf mange har speciel appel til unge.⁹ Børn og unge har svært ved at overskue priser og betingelser for brug af de overtakserede tjenester, ligesom de er nemt påvirkelige og mangler er-

¹ Short Message Service. En indholdstakseret/tillægstakseret/overtakseret SMS er en ydelse, hvor en person kan købe ringetone, deltage i spil og konkurrencer, give penge til et godt formål m.m via afsendelse af en SMS sendt til et særligt fire-cifret nummer. Tjenesterne koster alm. SMS- takst samt et beløb for ydelsen.

² FR 06 s. 60.

³ Se FR 06 s. 89 og Næss.

⁴ FR 06 s. 59: 37 % af de 9-årige og hele 97 % af de 13-årige.

⁵ FR 06 s. 55.

⁶ FR 05 p 46, 48 Teenagere har 1.400 – 2.900 kr. til rådighed om måneden.

⁷ FR 05 s. 50.

⁸ Bet 1457 p. 112.

⁹ Fx viral markedsføring, se FR 05 s. 64.

faring og kritisk sans,¹⁰ hvilket fordrer, at teleudbyderne tager særlige hensyn til denne gruppe ved markedsføring og salg.¹¹

Markedet for overtakserede SMS'er er reguleret via den forbrugerretlige lovgivning, som er karakteriseret ved mange ufravigelige regler kombineret med retlige standarder.¹² Afhandlingen vil behandle de regler, som er relevante i forhold til mobiltelefoner og overtakserede SMS'er med fokus på børn og unge som forbrugere. Reglerne er suppleret af den øvrige lovgivning såsom AFTL.

Da forbrugerretten i et vist omfang er skønspregt, er de retsansvarende myndigheders praksis en vigtig retskilde. Ganske få sager ender dog hos domstolene, og de administrative myndigheders praksis indtager derfor en særlig stilling i fastlæggelsen af praksis på området. Deres praksis er mere detaljeret end domspraksis og udgør et uundværligt retskildemæssigt supplement til lovene og domstolspraksis. Forbrugerombudsmanden¹³ er ikke en egentlig afgørelsesmyndighed og forbrugerklagenævnets afgørelser er ikke umiddelbart eksigible, men betydningen af deres praksis understreges af det faktum, at domstolene, når de afkræves en stillingtagen, i betydeligt omfang følger den praksis, som er anlagt af de nævnte myndigheder.¹⁴

Udgangspunktet for afhandlingen tages i FALs regler for fjernsalg af ikke-finansielle varer og tjenesteydelser. Det vil efter en gennemgang af reglerne, blive undersøgt om FALs prækontraktuelle oplysningspligt i praksis bliver overholdt i markedsføringsmateriale rettet mod børn og unge. I forlængelse af undersøgelsen vil MFLs bestemmelse om markedsføring rettet mod børn og unge blive gennemgået. Oprindeligt var analysen af MFL planlagt mere tilbunds gående med gennemgang af retsstillingen før indførelse af den nye MFL suppleret af studier af problematiske markedsføringsmetoder, men pga. afhandlingens omfang har dette desværre ikke været muligt.

I forlængelse af undersøgelsen af fjernsalg vil reglerne for betalingen i forbindelse med fjernsalget blive behandlet i forhold til BMLs regler. Afsnittet indeholder en introduktion til lovens systematik, og vil i øvrigt være fokuseret på opsigelsesreglerne, hæftelsesreglerne samt betalingsmidlets sikkerhed. Til slut behandles VMLs regler, og deres betydning for børn og unges muligheder for at indgå fjernsalgsaftaler og tegne mobilabonnement. Her vil også de unges eventuelle hæftelse blive behandlet, samt hvorledes problemerne i praksis løses. Afhandlingen afsluttes med et løsningsforslag samt en konklusion.

¹⁰ Se FO's brev af 08.08.03.

¹¹ Fælles Nordisk s. 3.

¹² Dansk forbrugerret s. 47.

¹³ Herefter forkortet: FO.

¹⁴ Dansk Forbrugerret s. 48.

2. Fjernsalg

Når en forbruger køber fx en ringetone via mobiltelefonen, er der tale om fjernsalg af en tjenesteydelse.¹⁵ Dette salg er reguleret af FAL, som finder anvendelse på forbruger aftaler, jf. § 1. Begrebet forbruger aftale er defineret i FAL § 3, og skal fortolkes i overensstemmelse med den alm. civilretlige forståelse af begrebet, hvilket efter dansk ret også omfatter juridiske personer.¹⁶ Børn og unge er naturligvis forbrugere i lovens forstand.

FAL har til formål at beskytte forbrugeren ved bl.a. at sikre dem et forsvarligt oplyst grundlag i forbindelse med aftaleindgåelsen samt en lovbestemt fortrydelsesret inden for en vis periode. Begrundelsen for reglerne er, at der ved fjernsalg, som følge af den lette og bekvemme måde, hvorpå aftalen indgås, er et behov for at beskytte forbrugerne mod indgåelse af aftaler, som ikke er tilstrækkeligt overvejede.¹⁷ Det ligger endvidere i fjernsalgs konstruktionen, at forbrugeren ikke har en chance for at gøre sig fortrolig med det produkt eller den ydelse, som denne bestiller på afstand. Fortrydelsesretten giver derfor forbrugeren en betænkningstid med mulighed for i visse tilfælde at fragå aftalen.¹⁸ Behovet for beskyttelse er forstærket, når der er tale om salg til børn og unge, idet de udgør en særlig gruppe, som der skal tages hensyn til.

Lovens formål kan som udgangspunkt ikke sikres optimalt, hvis det er muligt for forbrugeren gyldigt at fraskrive sig sine rettigheder efter loven.¹⁹ Loven er derfor beskyttelsespræceptiv og kan ikke fraviges til skade for forbrugeren, jf. FAL § 28.²⁰

2.1. Definitionen på et fjernsalg

Definitionen på et fjernsalg findes i FAL § 4, ifølge hvilken der skal være tale om aftale om varer eller tjenesteydelser, hvor aftalen er indgået ved brug af fjernkommunikation som led i et system for fjernsalg, der drives af den erhvervsdrivende.²¹

Bestemmelsen definerer fjernkommunikation som kommunikation, der foregår uden, at forbrugeren og den erhvervsdrivende mødes fysisk. En mobiltelefon er et sådant fjernkommunikationsmiddel, jf. fjernsalgsdirektivets bilag I ”menneskelig betjent telefon”. Det meget brede anvendelsesområde for fjernsalg begrænses ved, at bestemmelsen kun finder anvendelse på aftaler, der indgås som led i et ”system”,

¹⁵ Der er uklarhed om, hvorvidt digitale ydelser, som køb af et logo eller en ringetone til mobiltelefonen, er en vare eller en tjenesteydelse. Se TN 04 s. 25, IT-retten s. 843 samt FT 99/00 s. 5953.

¹⁶ Se FT 03/04 s. 7549, s. 7554f samt s. 7586ff ad § 3, FT 94/95 p 333, FT 87/88 s. 487ff samt FT 77/78 p 737ff. Se også Bet 1440 s. 98f, s. 377ff, Karnov pkt. 15 vedr. FAL, Holberg s. 88f og FAL Kom s.46, 55ff.

¹⁷ Jf. Holberg s. 112.

¹⁸ Fælles Nordisk s. 7.

¹⁹ Holberg s. 422, FT 03/04 s. 7611 samt FT 77/78 s. 777.

²⁰ FT 03/04 s. 7611, Karnov pkt. 160 vedr. FAL.

²¹ Bet 1440 p. 379ff.

der er organiseret af den erhvervsdrivende med henblik på fjernsalg, jf. fjernsalgsdirektivets artikel 2, nr. 1.²²

Et fjernsalg er således en aftale, hvor både markedsføring og aftaleindgåelsen sker på afstand.

2.1.1. Sondring

FAL sonder mellem ikke-finansielle tjenesteydelser og finansielle tjenesteydelser. Sondringen er vigtig at få fastlagt, da der som led i gennemførelsen af direktivet om fjernsalg af finansielle tjenesteydelser er indført visse særregler for de finansielle tjenesteydelser, jf. bl.a. FAL §§ 13-14 og § 22.²³

Der er pga. tjenestens karakter ingen tvivl om, at en aftale indgået via en overtakseret SMS vedr. fx en ringetone er en fjernsalgsaftale af en ikke-finansiell tjenesteydelse eller vare. Det kan derimod diskuteres om en sådan aftale også kan være en fjernsalgsaftale af en finansiell tjenesteydelse. Dette vil enten være tilfældet, hvis selve aftalen er en finansiell tjenesteydelse, eller hvis hoveddelen af aftalen er en finansiell tjenesteydelse.

En finansiell tjeneste ydelse defineres i FAL § 5, som enhver tjeneste, der har karakter af bank-, kredit-, forsikring, individuel pensions-, investerings- eller betalingsydelse.²⁴ Hvad der nærmere ligger i den definition er ikke fastlagt i direktivet, men skal afgøres ud fra karakteren af selve tjenesteydelsen.²⁵

Det er karakteristisk for en finansiell tjenesteydelse, at denne har med pengevæsen at gøre,²⁶ og det er ikke afgørende, hvem der udbyder ydelsen.²⁷ Det er endvidere en forudsætning, at tjenestens hovedindhold vedrører en ydelse, som angår pengevæsen.

Det antages, at faktureringsaftaler, hvorved forstås betalingsformidling over mobiltelefonen ved bestilling af tjenester og varer, hvor formidling af betaling sker over mobiltelefonregningen efter aftale med forbrugeren, efter omstændighederne vil være indeholdt i kategorien betalingsformidling, som omfatter betalingsformidling og -overførsel.²⁸ Det er dog, jf. ovenfor, en forudsætning for, at en faktureringsaftale kan betragtes som en finansiell tjenesteydelse, at hovedindholdet er en selvstændig finansiell tjenesteydelse.

Det kan diskuteres, om denne forudsætning sædvanligvis vil være opfyldt, da faktureringsaftalen i praksis oftest blot er et accessorium til selve mobiltelefonabonnementet, og derfor ikke en finansiell tjenesteydelse i FAL § 5's forstand.²⁹ Typisk vil faktureringsaftalen finde sted én gang for alle i forbindelse med tegning af mobilabonnementet.

²² Se FT 99/00 s.5933f samt s.5953f ad § 10 a, Bet 1440 p 82ff samt Karnov pkt. 28 vedr. FAL.

²³ FT 03/04 p 7587.

²⁴ FT 03/04 pkt. s.7557, s. 7587 ad § 5 og Bet 1440. p 86ff, 381ff.

²⁵ Se Bet 1440 s. 89ff.

²⁶ FT 03/04 s. 7558, 7587.

²⁷ Bet 1440 s. 91ff.

²⁸ Jf. Bet 1440 s. 98, s. 385, FT 03/04 s. 7589 samt Karnov pkt. 35 Se også FAL kom s.68 og Holberg s. 140.

²⁹ Jf. Holberg s. 140f, FAL Kom s. 65 og 68f.

tet.³⁰ Der vil derfor ikke være tale om en finansiel tjenesteydelse i hvert enkelt tilfælde af fjernsalg via overtakseret SMS.

De ydelser, som børn og unge køber via overtakserede SMS'er, er typisk ringetoner eller lign., som intet har med pengevæsen at gøre. Det er i øvrigt pga. mindreåriges manglende økonomiske habilitet tvivlsomt, om det vil være muligt for et barn at indgå en aftale vedr. en finansiel tjenesteydelse. Endvidere er det formentlig i strid med god markedsføringsskik at markedsføre disse ydelser overfor mindreårige pga. deres manglende økonomiske habilitet.

Jeg vil i det følgende koncentrere mig om reglerne for fjernsalg af ikke-finansielle tjenesteydelser.

2.2. Oplysningspligten

Formålet med FAL er som sagt bl.a. at sikre forbrugeren tilstrækkelige oplysninger til at vurdere tjenesten/varen samt viden om sin retsstilling iht. loven.

I FAL kapitel 3 findes regler om oplysningspligten, som finder anvendelse på aftaler indgået ved fjernsalg, jf. FAL § 2 stk. 3. Kapitlet supplerer i øvrigt markedsføringsretlige regler i anden lovgivning og alm. kontraktsretlige regler om loyal oplysningspligt.³¹

FAL § 9 fastlægger den erhvervsdrivendes³² pligt til at give forbrugeren oplysninger i overensstemmelse med reglerne i kapitel 3.

Udgangspunktet er, jf. FAL § 11, stk. 1,³³ at den erhvervsdrivende skal give forbrugeren oplysninger om:

1) den erhvervsdrivendes navn og adresse,³⁴

2) ydelsens karakter og vigtigste egenskaber. Grundet ydelsens karakter kræves det i forhold til overtakserede tjenester formentlig alene oplysning om ydelsens indhold, således at forbruger er klar over, hvad det er, som denne køber.

3) den samlede pris, hvilket er inklusive moms og afgifter. Bestemmelsen pålægger den erhvervsdrivende separat at oplyse om omkostninger, der ikke betales via leverandøren eller pålægges af denne, men derimod skal betales af forbrugeren.³⁵ I forhold til overtakserede SMS'er betyder det, at der skal gives oplysning om, at der udover prisen for ydelsen skal betales alm. SMS-takst.

³⁰ Se vedr. den praktiske løsning pkt. 4.5. Der skal gives oplysninger efter BML § 7 i forbindelse med mobilabonnement med mulighed for at sende overtakserede SMS'er.

³¹ FT 99/00 s. 5957 ad § 11, FT 03/04 s. 7592, Bet.1440 s.393 samt Karnov pkt. 68 vedr. FAL

³² Foreninger og sammenslutninger som er godkendt iht. LL § 8a, stk. 1, eller § 12, stk. 3, hvis formål udelukkende er velgørende eller almennyttigt, vil i almindelighed ikke kunne anses for erhvervsdrivende i FALs forstand, og skal derfor ikke opfyldes FALs krav. FT 03/04 ad § 12, stk. 4 s. 7596, Bet 1440 s. 402, Holberg s. 153, FAL Kom s. 46.

³³ Se FT 03/04 s. 7592 ad § 11 samt Bet 1440 s. 392f.

³⁴ I en annonce i Vi Unge nr. 10, 2005 er der alene anført en postboksadresse til leverandøren. Det kan diskuteres, om nr. 1 er opfyldt hermed, men da kravet er oplysning om den fysiske adresse, hvor leverandøren er etableret, kan henvisning til en postboksadresse dog ikke anses for værende tilstrækkeligt.

³⁵ Holberg s. 225f, FT 99/00 s. 5958.

4) aftalens vilkår, herunder vilkår om betaling, levering samt evt. uopsigelighedsperiode. Den erhvervsdrivende skal ved salg via overtakserede SMS'er oplyse, at der betales via mobilregningen.

5) hvorvidt der er fortrydelsesret. Dette indebærer, at der også skal gives meddelelse, hvis der ikke er en fortrydelsesret efter loven.

6) eventuelle ekstraomkostninger forbundet med anvendelsen af den pågældende teknik. Her skal den erhvervsdrivende alene oplyse, hvis SMS-takst ikke bliver beregnet efter normaltakst.³⁶

Slutteligt skal der gives oplysninger om, hvor længe oplysningerne gælder, jf. FAL § 11, stk. 1, nr. 7. Det skal i den forbindelse oplyses, om tjenesten alene udbydes i en bestemt periode, dvs. om der er tale om kampagnetilbud eller lignende.

Se behandlingen af oplysningspligten i praksis, pkt. 2.4.

2.2.1. *Inden aftalen*

De ovennævnte oplysninger skal gives i rimelig tid, inden der indgås en aftale, jf. FAL § 11, stk. 3. Aftaleindgåelsen ved et fjernsalg vil typisk starte med, at der via markedsføringsmateriale såsom annoncer i blade og hjemmesider skabes kontakt mellem forbruger og erhvervsdrivende.

Udgangspunktet for annoncer, som retter sig mod en bred ubestemt kreds af mulige aftagere, er, at disse ikke udgør tilbud, som forbrugeren blot kan acceptere og derved indgå en bindende aftale.³⁷ Dette hænger bl.a. sammen med, at den erhvervsdrivendes muligheder for at tilbagekalde oplysninger i annoncer osv. er begrænsede, når markedsføringsmaterialet først er trykt og udsendt.³⁸ En annonce anses således alene for en opfordring til at gøre tilbud. Det blev i forbindelse med revisionen af MFL diskuteret, om der skulle indføres en bestemmelse om annoncering som tilbud i MFL. Flertallet i udvalget fandt dog, at dette havde vidtrækkende civile retlige konsekvenser, som ikke kunne vurderes af udvalget.³⁹

Hvis en forbruger pga. en annonce afgiver tilbud, anses aftalen dog for indgået, med mindre den erhvervsdrivende inden for kort tid meddeler, at han ikke vil acceptere tilbuddet, jf. princippet i AFTL § 9. Bestemmelsen manifesterer det alm. aftaleretlige synspunkt, at en part kan blive forpligtet ved sin passivitet, når andre med rimelighed forventer en reaktion, hvis denne ikke vil være bundet.⁴⁰

Hvis oplysningerne er givet på en hjemmeside forholder det sig derimod anderledes, idet den erhvervsdrivende her har mulighed for løbende at ændre i oplysninger. Der er derfor ikke de samme hensyn at tage til den erhvervsdrivende i disse tilfælde.⁴¹ Dette taler for at an-

³⁶ Holberg s. 227.

³⁷ Se Aftaler og mellemmand s. 56, Bryde Andersen s. 183, Forbrugerretten 1 s. 177ff samt Holberg s. 120 og Forbrugerretten s. 191ff. I den såkaldte "plæneklippersag", U.2002.631.V (FKN sagnr. 2000-352-79) skabte noteringen af forbrugers ønske en berettiget forventning om køb af varen. Problemet er indgående behandlet i TN 01.

³⁸ Holberg s. 121f.

³⁹ Bet 1457 s. 241ff.

⁴⁰ Aftaler og mellemmand s. 53f.

⁴¹ Bryde Andersen s. 184f.

se markedsføringsoplysninger, som meddeles via hjemmesider for egentlige tilbud,⁴² men konkret fortolkning kan dog i enkelte tilfælde føre til et andet resultat.⁴³

Hvis det er oplysninger på en hjemmeside, som sætter forbrugeren i kontakt med den erhvervsdrivende, vil disse derfor som udgangspunkt danne grundlag for et tilbud, som forbrugeren kan acceptere med bindende virkning for forbrugeren.⁴⁴

2.2.2. Oplysningernes klarhed

Oplysningerne skal i medfør af FAL § 11, stk. 3 være klare, tydelige og forståelige, hvilket indebærer, at de skal være fremhævede, så de er lette at få øje på, og i øvrigt affattet på en måde, så oplysningerne ikke er unødigt vanskelige at tilegne sig, jf. AFTL § 38 b, stk. 2.

Forbrugeren må ikke have problemer med at forstå betydningen og konsekvenserne af oplysningerne, da det vil kunne udhule beskyttelsen af forbrugeren. Det har derfor også betydning, hvilken personkreds markedsføringen retter sig mod, og oplysningernes udformning skal tage særligt hensyn til umyndige personer, jf. FAL § 11, stk. 3 sidste pkt. I dette krav ligger formentlig, at markedsføringen skal udformes hensynsfuldt og i lyset af denne persongrupperes særlige behov for beskyttelse mod ”aggressiv” markedsføring, hvilket understøttes af bestemmelsen i MFL § 8. Se pkt. 2.5. angående reguleringen af markedsføring over for børn og unge i medfør af MFL § 8.

Det skal endelig af oplysningerne klart fremgå, at de gives med henblik på indgåelse af en aftale, og på en måde, som er egnet under hensyntagen til den anvendte kommunikationsteknik, jf. FAL § 11, stk. 3.

2.2.3. Oplysninger på papir eller andet varigt medium

Når der indgås en fjernsalgsaftale, skal oplysningerne i FAL § 11, stk. 1, nr. 1 – 5 samt FAL § 12, stk. 2, jf. FAL § 12, stk. 1 meddeles forbrugeren på papir eller et andet varigt medium, som forbrugeren har adgang til.

Denne opfølgning på oplysningerne skyldes, at information, der formidles via elektroniske teknologier, ofte har en flygtig karakter, hvilket gør det nødvendigt, at de obligatoriske oplysninger efterfølgende meddeles på et varigt medium.⁴⁵

Efterfølgende meddelelse på papir giver ikke anledning til fortolkningsmæssige problemer. Her skal derfor alene begrebet ”andet varigt medium” behandles.

Begrebet er i direktivet om fjernsalg af finansielle tjenesteydelser art. 2, litra f defineret, som en indretning, som sætter forbrugeren i stand til at lagre oplysninger, sendt til ham personligt på en måde, der muliggør senere konsultation i en periode, som er afpasset efter oplys-

⁴² Bryde Andersen s. 184f, Bet 1457 s. 242f. Se IT-retten s. 819ff.

⁴³ Se U.2003.907.V.

⁴⁴ Holberg s.122, IT-retten s. 820.

⁴⁵ Se det generelle fjernsalgsdirektiv betragtning 13.

ningernes formål, og som giver mulighed for uændret gengivelse af de lagrede oplysninger.⁴⁶

Det beror på en konkret vurdering, hvad der nærmere ligger i begrebet. Indretninger, der typisk opfylder kravene til et varigt medium andet end papir, kan fx være CD-ROM, disketter, e-mail.

En generel hjemmeside vil som udgangspunkt ikke kunne anses for et varigt medium, jf. pkt. 20 i præamblen i det finansielle fjernsalgsdirektiv. Dette skyldes, at de typisk løbende opdateres og derfor ikke giver forbrugeren muligheden for den nødvendige reproduktion. Forbrugerklagenævnet fandt således, at en forbruger, som alene havde fået oplysninger om fortrydelsesretten på den erhvervsdrivendes hjemmeside, ikke havde modtaget oplysning på et "varigt medium".⁴⁷

Det er dog ikke udelukket, at en hjemmeside kan være et varigt medium, hvis den blot er indrettet efter de ovennævnte kriterier. Oplysningerne på hjemmesiden må således ikke kunne ændres i minimum en etårsperiode efter aftalens indgåelse og hjemmesidens adresse skal meddeles forbrugeren personligt.⁴⁸

En almindelig mobiltelefon, der alene kan modtage SMS'er, kan formentlig ikke med den nuværende teknologi – hvor lagringskapaciteten fortsat er så begrænset, at brugeren må slette beskederne fra tid til anden for at have plads nok - anses for at opfylde kravene til varigt medium.⁴⁹ En MMS-telefon⁵⁰ har en større lagringskapacitet og vil muligvis kunne anses for at opfylde kravene til et varigt medium.

I takt med den teknologiske udvikling vil flere tekniske indretninger kunne opfylde betingelserne for at blive anset som et varigt medium,⁵¹ herunder mobiltelefoner generelt, når lagerkapaciteten har opnået et tilstrækkeligt omfang. Dette er som sagt ikke tilfældet på nuværende tidspunkt.⁵²

Det har været forbundet med praktiske og økonomiske vanskeligheder for IT og telebranchen at overholde kravene i FAL § 12 i forbindelse med indgåelse af fjernsalgsaftaler via mobiltelefonen.⁵³

Vanskelighederne har været udbredt, og FO har således tidligere konstateret, at ingen af teleselskaberne i forbindelse med salg af overtagne SMS-tjenester gav de efterfølgende oplysninger på et varigt medie i overensstemmelse med den fortolkning af FAL kapitel 4, som FO har lagt til grund.⁵⁴

⁴⁶ FT 03/04 s. 7594ff ad § 12, stk. 1. Tilsvarende FT 99/00 s. 5959f ad § 11 a, Bet 1440 s. 102ff, 143ff samt s.397ff, FAL Kom s. 106ff.

⁴⁷ Sagnr. 2003-4012/7-335.

⁴⁸ Bet 1440 s. 399, FT 03/04 s. 7567ff, specifikt s.7569: Divergens mellem Justitsministeriets og bet.1440's opfattelse.

⁴⁹ Bet 1440 bl.a. s.104ff, 336, FT 03/04 s. 7594f og FKN Jr.nr.2003-4054/7-383.

⁵⁰ Multimedia Messaging System kan både indeholde tekst, grafik, billeder, video og lyd, FT 03/04 s. 7595.

⁵¹ Bet 1440 s. 399, FT 03/04 s. 7568ff.

⁵² Holberg s.234, 311.

⁵³ FT 03/04 s. 7567ff, Bet 1440 s. 326ff .

⁵⁴ Jf. Brev af 18.3.03. FO antog i sit brev af 14.02.03, at undtagelsen i den tidl. FAL § 11 a, stk. 5 ikke fandt anvendelse, hvilket betød, at alle ydelser skulle opfylde kravet om oplysninger på varigt medium for at være en gyldig aftale.

2.2.4. Undtagelsen i FAL § 12, stk. 4

I FAL § 12, stk. 4 findes en undtagelse til kravet om oplysninger på et varigt medium.

Bestemmelsen omfatter alene tjenester til mindre beløb, hvor det af ressourcemæssige grunde ikke kan forsvares at kræve, at de foreskrevne oplysninger skal leveres på et varigt medium.⁵⁵

Betingelserne for, at bestemmelsen finder anvendelse, er for det første, at der skal være tale om fjernsalg af enkeltstående tjenester, som leveres samlet på én gang,⁵⁶ fx ved køb af en ringetone via mobiltelefonen, hvor opfyldelsen sker i forbindelse med eller i ganske nær tilknytning til bestillingen samt via det samme kommunikationsmiddel, idet ringetonen reelt bliver sendt automatisk efter bestilling.⁵⁷ Undtagelsen omfatter ikke abonnementsaftaler om fx løbende levering af nyheder på mobiltelefonen med den begrundelse, at sådanne tjenester ofte er dyre og aftalevilkårene mere komplicerede end ved enkeltstående aftaler.⁵⁸

For det andet må ydelsen maksimalt koste 75 kr., som skal opkræves af udbyderen af det anvendte kommunikationsmiddel. Beløbet svarer i øvrigt til beløbsgrænsen i teleselskabernes rammeaftale og skal sikre, at anvendelsesområdet ikke bliver for vidt.⁵⁹

Endelig skal forbrugeren være gjort bekendt med prisen for ydelsen og fortrydelsesretten.⁶⁰ Hermed sikres, at forbrugeren er sig sin retsstilling bevidst.

Det kan diskuteres, om det ikke allerede nu er muligt for telebranchen at opfylde kravet om oplysninger på et varigt medium i FAL § 12, stk. 1. De kunne, som foreslået af FO i brev af 14.02.03, opfylde kravet om varigt medium ved at anmode om e-mail adresse forud for salg, som efterfølgende kunne benyttes til meddelelse af de lovpligtige oplysninger. En sådan funktion må kunne automatiseres, så forespørgslen om e-mail adressen foretages i den SMS, som forbrugeren under alle omstændigheder skal have med information i medfør af FAL § 18, stk. 4, se pkt. 2.3.4. I øvrigt kan der ud fra en formålsfortolkning argumenteres for en løsning, hvor forbrugeren modtager de efterfølgende oplysninger ved en henvisning til en hjemmeside, hvor forbrugeren i overensstemmelse med formålet får mulighed for kontrol af forbrug, forbrugsstyring og for bevis i tilfælde af uregelmæssigheder eller uenigheder vedr. de bestilte ydelsers art eller mængde.⁶¹

⁵⁵ Holberg s. 239.

⁵⁶ Se diskussionen vedr. den tidl. FAL § 11 a, stk. 5, som lød ”tjenesteydelser, hvor bestilling og udførelse... sker på én gang”: Justitsministeriets brev af 16. december 2002, FO’s brev af 14.02.03 og 08.08.03, Bet 1440 s.326ff, s.400f, Holberg s.240. FT 99/00 s.5960, FT 03/04 s.7595ff og 7567ff, TN 04 s. 56, 74 og 79f, samt Rasmussen s. 6ff.

⁵⁷ Ydelser som leveres ”fysisk” er ikke omfattet, Bet 1440 s. 334, s. 401.

⁵⁸ Bet 1440 s.334f. De nordiske forbrugerombudsmand har observeret betydelige problemer knyttet til markedsføring og salg af abonnements-tjenester, se fælles nordisk s. 15.

⁵⁹ FT 03-04 s. 7595, Bet 1440 s. 334.

⁶⁰ Bet 1440 s. 333f.

⁶¹ FO’s brev af 14.02.03. Se i samme retning TN 04 s. 75.

En hjemmeside er som udgangspunkt ikke et varigt medium, men kan som det mindre i det mere fungere som en hjælp til løsning af et praktisk problem.⁶²

Når mobiltelefoner med øget lagerkapacitet bliver almindelige, vil det betyde, at en SMS kan opfylde kravet som varigt medium. Det vil således ikke være forbundet med den vanskelighed branchen anfører at opfylde kravet i FAL § 12, stk. 1. I fremtiden vil beløbsgrænsen formentlig også sprænges i takt med at udbuddet af tjenester, som kan købes via mobiltelefonen, vokser. Der kan derfor argumenteres for, at der i fremtiden ikke er behov for bestemmelsen i stk. 4, eller at bestemmelsen alene vil få et begrænset virke i forhold til tjenester til moderate beløb.

Ifølge FAL § 12, stk. 5 skal forbrugeren efter anmodning i de i stk. 4 nævnte tilfælde have oplysning om en fysisk adresse, således at forbrugeren kan henvende sig med evt. klager. En adresse i cyberspace vil ikke opfylde dette krav.⁶³

Forbrugeren har endvidere efter FAL § 15 mulighed for under aftaleforholdet at få udleveret aftalevilkårene på papir. Bestemmelsen har betydning indtil det tidspunkt, hvor parterne har opfyldt hver deres forpligtelse. I forhold til overtakserede tjenesteydelser kan forbrugeren således efter anmodning få aftalevilkårene udleveret, indtil denne via sin telefonregning har betalt for ydelsen.⁶⁴ Dette tidspunkt vil typisk ligge efter, at den erhvervsdrivende har opfyldt sin ydelse ved levering af fx ringetone, i og med denne leveres pr. automatik ved bestilling.

Den erhvervsdrivende er ikke forpligtet til at oplyse om FAL § 12, stk. 5, og derfor kan der stilles spørgsmålstejn ved omfanget og betydningen af bestemmelsen alene pga. det faktum, at det for forbrugeren er vanskeligt at påberåbe sig reglen, hvis de ikke er bekendt med deres rettighed.

2.2.5 Konsekvenserne af manglende oplysninger

Den civilretlige følge af manglende eller for sene oplysninger er, at fristen for fortrydelse rykkes, jf. FAL § 18, stk. 2. Den absolutte frist er 3 måneder efter aftalens indgåelse, jf. FAL § 18, stk. 3.

Hvis en erhvervsdrivende gør sig skyldig i grov eller oftere gentaget overtrædelse af pligten efter kapitel 3 til at give oplysning om fortrydelsesretten, kan denne endvidere ifalde bødestraf, jf. FAL § 29.⁶⁵ Bestemmelsen gælder både for den prækontraktuelle oplysningspligt og pligten til at bekræfte oplysningen på et varigt medium, jf. FAL §§ 10-14.

En manglende overholdelse af oplysningsforpligtelserne vil desuden kunne have aftaleretlige konsekvenser i form af fortolkningsvanskeligheder, som kan føre til, at en aftale ikke anses for indgået eller, at vilkår bortfortolkes.

⁶² Se dog TN 04 s. 75, hvor der stilles krav til indretningen af internetsiden meget lig de som gælder for at en hjemmeside kan være et varigt medium.

⁶³ FT 99/00 s. 5960, FT 03/04 s. 7596.

⁶⁴ FT 03/04, s. 7600f, Karnov pkt. 98 vedr. FAL.

⁶⁵ Bet 1440 s. 216ff.

Herudover giver MFL mulighed for at gribe ind overfor handlinger mv. i strid med god markedsføringsskik.⁶⁶

2.3. Fortrydelsesretten

Der gælder i dansk ret ingen almindelig fortrydelsesret. En tilbagekaldelse af et løfte, der er kommet frem til modtageren efter kundskabs-tidspunktet, er således som udgangspunkt uvirksomt, jf. AFTL § 7.⁶⁷ I FAL kap. 4 er der med fornøden lovhjemmel indsat bestemmelser om fortrydelsesret.⁶⁸ Lovens regler indebærer ingen begrænsning i forhold til rettigheder, som forbrugerne måtte have på andet grundlag.

Forbrugeren har, jf. FAL § 17, stk. 1, mulighed for at træde tilbage fra aftaler om fjernsalg med de undtagelser, som følger af stk. 2.

Hvis en forbruger ønsker at gøre brug af sin fortrydelsesret, jf. FAL § 18, stk. 1, skal han inden for en frist på 14 dage,⁶⁹ begyndende den seneste af de i FAL § 18, stk. 2 angivne frister, underrette den erhvervsdrivende, som angivet i FAL § 19.⁷⁰ Forbrugeren skal, såfremt denne ønsker at gøre brug af fortrydelsesretten, gøre det senest inden for den absolutte frist, som er 3 måneder efter aftalens indgåelse, jf. FAL § 18, stk. 3. Det skal hertil bemærkes, at der i øvrigt i et kontraktforhold gælder en almindelige forpligtelse til loyal og rimelig hensyntagen til aftalepartens interesser.⁷¹

2.3.1. Forseglede lyd/billedoptagelser eller edb-programmer

Det er en betingelse for udøvelse af fortrydelsesretten af aftaler om køb af forseglede lyd/billedoptagelser eller edb-programmer, at forbrugeren ikke har brudt forseglingen, såfremt denne udtrykkeligt er gjort opmærksom på konsekvensen heraf, jf. FAL § 20, stk. 3, nr. 2.⁷²

Bestemmelsen drejer sig alene om varer, som er forseglede, hvilket også omfatter elektronisk forsegling, som skal brydes ved hjælp af en kode.⁷³ Det kan diskuteres, om fx en ringetone eller et billedlogo er en tjenesteydelse eller en vare.⁷⁴ Det antages af i TN 04, at de er omfattet af undtagelsen.⁷⁵ Forseglingen brydes ved, at forbrugeren åbner adgangen til det bestilte ved at trykke på OK-knappen,⁷⁶ hvorved forbrugeren, hvis denne er oplyst om konsekvenserne heraf, afbryder fortrydelsesretten. Reglen er dog af ringe betydning i forhold til overtaksede tjenester, idet de erhvervsdrivende oftest benytter sig

⁶⁶ Bet 1440 s. 217.

⁶⁷ Modifikation hertil; AFTL § 39, 2. pkt.

⁶⁸ Bet 1440 s. 415ff, Karnov pkt. 105 vedr. FAL, samt Bet III s. 32, s. 97.

⁶⁹ Med mulighed for forlængelse i medfør af FAL § 18, stk. 7. Se i øvrigt FT 03/04 s. 7573, s. 7603ff.

⁷⁰ Se FKN jr.nr. 2003-4012/7-335, hvor forbrugeren kunne hæve sit køb af DVD-afspiller mere end 14 dage efter levering var sket, men inden den absolutte frist, idet den erhvervsdrivende ikke havde givet forbrugeren oplysning om fortrydelsesret på et "varigt medium".

⁷¹ Jf. FT 03/04 s. 7604. Bet 1440 s.164, 423, Karnov pkt.113 vedr. FAL samt FAL Kom s. 143.

⁷² Se FT 00/99 pkt. 2.4.2.5 litra c, FT 03/04.s. 7576, s. 7606, samt Holberg s. 336f .

⁷³ FT 00/99 s. 5960 ad § 12, stk. 3 samt TN 04 s. 47 og s. 59.

⁷⁴ Se Holberg s. 336.

⁷⁵ TN 04 s. 59.

⁷⁶ TN 04 s. 59.

af muligheden for ophør af fortrydelsesretten før tid. Se nærmere under pkt. 2.3.4.

2.3.2. Teleselskabernes rammeaftale

En del teleudbydere har indgået en rammeaftale for mobile indholdstjenester, hvor det anføres, at gældende lov skal overholdes både ved markedsføring og salg af overtakserede tjenester og varer.⁷⁷

I forhold til fortrydelsesretten angiver rammeaftalen s. 19 i overensstemmelse med FALs regler, at udgangspunktet er, at forbrugeren har 14 dages fortrydelsesret. Reglerne for fortrydelsesretten er ikke beskrevet nærmere i rammeaftalen med den begrundelse, at der endnu ikke har vist sig en hensigtsmæssig måde at administrere fortrydelsesret på dette område. Der findes dog som bilag til rammeaftalen en vejledning vedr. udbud af overtakserede mobiltjenester med fortrydelsesret. Denne angiver, hvad der efter parternes vurdering skal til for at opfylde lovgivningens krav, såfremt tjenesteudbyderen alligevel ønsker at udbyde tjenesterne med fortrydelsesret.

Anbefalingen i rammeaftalen er, at de erhvervsdrivende følger proceduren for ophør af fortrydelsesretten før tid.

2.3.3. FAL § 12, stk. 4

Parterne til rammeaftalen har aftalt en beløbsgrænse på 75 kr. for overtakserede tjenester,⁷⁸ hvilket også er det maksimale beløb iht. FAL § 12, stk. 4. Udgangspunktet for overtakserede tjenester vil derfor være benyttelse af bestemmelsen i FAL § 12, stk. 4, som er en undtagelse fra kravet om meddelelse af oplysninger på varigt medium. Det betyder, at fortrydelsesfristen skal regnes fra aftalens indgåelse jf. FAL § 18, stk. 2, nr. 2 modsætningsvist.⁷⁹

2.3.4. Fortrydelsesrettens ophør før tid

En erhvervsdrivende kan, jf. ovenfor, i visse situationer undlade at informere på et varigt medium, jf. FAL § 12, stk. 4. Denne bestemmelse undtager ikke ydelsen fra reglerne om fortrydelse. Hvis den erhvervsdrivende vil sikre sig, at forbrugeren ikke kan fortryde sin bestilling efter, at opfyldelsen er påbegyndt, skal reglerne i FAL § 18, stk. 4 følges.

I medfør af FAL § 18, stk. 4 gælder fortrydelsesretten kun, indtil udførelsen begynder, hvis forbrugeren forinden har givet sit samtykke til, at den erhvervsdrivende kan begynde udførelsen m.v. inden fristens udløb.⁸⁰ Bestemmelsen er en undtagelse fra udgangspunkt i FAL § 28, ifølge hvilken forbrugeren ikke gyldigt kan give afkald på fortrydelsesretten efter FAL § 17, hvilket gælder både forud for aftalens indgåelse og senere inden fortrydelsesfristens udløb.⁸¹

⁷⁷ Se rammeaftalen s.12.

⁷⁸ Beløbsgrænsen kan hæves, hvis/når betalingssystemet er tilstrækkelig sikkert, se rammeaftalen s. 7.

⁷⁹ Se pkt.2.2.1.

⁸⁰ Bet 1440 s. 424ff.

⁸¹ FT 03/04 s.7611, FT 77/78 s. 777, Bet 1440 s. 440f.

Forbrugers samtykke kan være givet i parternes aftale, men forbrugeren skal inden evt. samtykke gøres opmærksom på fortrydelsesretten,⁸² herunder at fortrydelsesretten ophører, når udførelsen påbegyndes.⁸³ Det kan således ikke anses for stiltiende samtykke, hvis en forbruger accepterer levering uden at være oplyst om fortrydelsesretten, idet man ikke kan give afkald på en ret, som man ikke har kendskab til.⁸⁴ Et samtykke er endvidere ikke gyldigt indhentet, hvis en virksomhed som led i opfyldelsen af den prækontraktuelle oplysningspligt i sit markedsføringsmateriale anfører, at forbrugeren ved sin bestilling samtidigt giver samtykke til, at fortrydelsesretten ophører ved levering inden fortrydelsesfristens ophør.⁸⁵ En sådan angivelse ville reelt være ensbetydende med, at der for den pågældende virksomheds tjenester slet ikke ville gælde en fortrydelsesret, hvilket ville være i strid med hele formålet med FAL.⁸⁶

Et samtykke skal således indhentes direkte fra den enkelte forbruger ved hvert køb. Dette kan vedr. overtakserede SMS'er i praksis gøres ved, at virksomheden efter at have modtaget forbrugers bestilling sender en SMS til forbrugeren, hvori der oplyses om fortrydelsesretten samt om, at tjenesten leveres inden udløbet af fortrydelsesfristen, således at fortrydelsesfristen ophører, når leveringen påbegyndes.⁸⁷ Denne SMS skal efterfølgende accepteres af forbrugeren for at udgøre et samtykke. Det afgørende er således ikke, hvorledes samtykket til afbrydelse af fortrydelsesfristen gives, men at det positivt gives, samt at forbrugeren er oplyst om, at han giver samtykke til, at levering påbegyndes nu.⁸⁸

2.3.5. Retsvirkning af fortrydelsesretten

Fortrydelsesretten indebærer, at forbrugeren ansvarsfrit inden for en vis kort frist kan annullere en forbrugerkontakt, selv om der ikke foreligger nogen ugyldighedsgrund, og selv om vilkårene i kontrakten er rimelige og sædvanlige. Det er tilstrækkeligt, at forbrugeren blot har ombestemt sig.⁸⁹

Når en forbruger træder tilbage fra en aftale, frigøres denne fra enhver forpligtelse iht. aftalen.⁹⁰

Den erhvervsdrivende kan ikke gøre krav gældende mod forbrugeren og skal tilbagebetale, hvad han har modtaget til forbrugeren jf. FAL § 21, stk. 2.⁹¹ Tilbagebetalingen skal ske snarest muligt, og senest 30 dage efter forbrugers underretning om tilbagebetaling er kommet frem til den erhvervsdrivende jf. stk. 4.

Hvis samtykke til ophør før tid af fortrydelsesretten i medfør af FAL § 18, stk. 4 ikke er indhentet, har det den konsekvens for den er-

⁸² FT 03/04 s. 7604, Karnov pkt. 116 vedr. FAL.

⁸³ FT 00/99 s. 5960.

⁸⁴ TN 04 s. 76.

⁸⁵ Jf. FT 03/04 s. 7596, Holberg s. 239.

⁸⁶ Bet 1440 s. 335ff.

⁸⁷ FT 03/04 vedr. § 12, stk. 4, s. 7596, Holberg s. 240, rammeaftalen bilag 3.

⁸⁸ TN 04 s. 59.

⁸⁹ FAL Kom s. 131f.

⁹⁰ Jf. dørsalgskravet art. 5, stk. 2.

⁹¹ Anderledes ved finansielle tjenesteydelser jf. FAL § 22. Se FT 99/00 s. 5962.

hvervsdrivende, at en forbruger som fx har købt en ringetone gratis kan fortryde sit køb og undlade at betale for ydelsen, jf. FAL § 21. Pga. tjenesteydelsens karakter vil der heller ikke kunne ske nogen tilbagelevering, og der kan ifølge bilag til rammeaftalen ikke stilles krav om, at kunden skal dokumentere, at han har afinstalleret tjenesten.⁹²

Når det drejer sig om overtakserede tjenester kommer FAL § 18, stk. 4 reelt til at udgøre hovedreglen snarere end undtagelsen, idet alternativerne for de erhvervsdrivende ikke er hensigtsmæssige, jf. ovenfor vedr. rammeaftalen.

2.4. Praksis i form af annoncer i ”Vi Unge”, ”WITCH” og ”Anders And”

Det vil i det følgende blive undersøgt, hvorvidt FALs krav om oplysning er overholdt i praksis i forbindelse med markedsføring af overtakserede tjenester i forskellige tilfældigt udvalgte blade. Bladene henvender sig til to forskellige grupperinger af børn og unge.⁹³

Indledningsvis skal det fastslås, at der i alle følgende tilfælde er tale om fjernsalg jf. FAL § 4, hvor den prækontraktuelle oplysningspligt i FAL § 11 typisk skal være opfyldt i markedsføringsmaterialet.

2.4.1. Varer

I bladene er det generelt tjenesteydelser, som bliver udbudt, men i ”Vi Unge” findes to tilfælde, som angår bestilling af varer via mobiltelefonen.

a) Mobilsensor.dk

I ”Vi Unge” nr. 3, 2006 annonceres for en mobilsensor. Annoncen oplyser prisen, og at der betales via mobilen, men er i øvrigt sparsom med oplysninger. Der er ikke angivet noget bestillingsnummer, men der er henvist til en hjemmeside, hvor varen kan bestilles. Den angivne hjemmeside oplyser alene, hvordan der bestilles, at prisen er 50 kr. inkl. forsendelse, samt giver en vejledning om tilslutningen af tilbehøret til mobilen. Den eneste kontaktinformation er en e-mail adresse.

Der er flere mangler i forhold til FAL § 11, stk. 1. For det første er den erhvervsdrivendes fysiske adresse ikke angivet, hvilket er problematisk i forhold til evt. klager. For det andet er der ingen oplysning om fortrydelsesret efter FAL. Endvidere er den samlede pris ikke anført. Prisen på 50 kr. er angivet inklusive forsendelse, men der står intetsteds, at der til prisen skal lægges den alm. SMS takst. Der er i forhold til kravet i FAL § 11, stk. 1, nr. 4, i annoncen i ”Vi Unge”, men ikke på hjemmesiden angivet, at der betales via mobilen. Da dette skal fremgå begge steder, kan oplysningen ikke anses for fyldestgørende, specielt ikke når man henser til, at besøg på hjemmesiden er nødvendig for at få applikationskoden til bestillingen. Oplysningerne vedr. varens egenskaber samt karakter synes opfyldt i forbindelse med den vejledning, som er tilgængelig på hjemmesiden. Det samme gælder nr.

⁹² Bilag til Vejledning i Brancheaftalen Udbud af tillægstakserede mobiltjenester med fortrydelsesret, s. 2.

⁹³ ”WITCH”: 8-14 år, læsertal: 64.000 jf. Egmonts hjemmeside ”Vi Unge”; 13-18 år, læsertal: 234.000 pr. måned jf. Aller Mediainformation 2007.

7 i FAL § 11, idet det på hjemmesiden anføres, at der er tale om et kampagnetilbud. Ingen af disse oplysninger findes dog i annoncen.

Det kan konstateres, at Mobilsensor.dk har ikke opfyldt sin forpligtelse i forhold til FAL § 11, stk. 1 i deres annoncemateriale.

b) ”Vi Unge” abonnement

Et andet tilfælde, som omhandler fjernsalg af varer, er bestilling af bladabonnementer via SMS, hvor selve abonnementet dog først opkræves via girokort ved modtagelsen af første nummer af bladet. Tjenesten bliver alene bestilt og ikke betalt over mobiltelefon regningen, men det ændrer ikke ved, at der er tale om fjernsalg.

I ”Vi Unge” nr. 6, 2006 får læserne mulighed for at bestille et årsabonnement på 2 måder: ved indsendelse af en kupon eller bestilling via SMS.⁹⁴ I annoncen er beskrevet, hvordan man bestiller, samt at det koster 2 kr. + alm. SMS-takst. Oplysning om den erhvervsdrivendes navn og fysisk adresse kan findes på kuponen. Selv om det ikke står direkte i forbindelse med oplysningerne vedr. SMS bestilling, må FAL § 11, stk. 1, nr. 1 dog være opfyldt. Den samlede pris er angivet om end noget indirekte. Ved prisen på 384 kr. er en diskret stjerne, som henviser til en meget lille skrivelse på kuponen om, at der til prisen skal lægges 10,50 kr. for porto og ekspedition. Tilføjelsen er i øvrigt skrevet lodret, hvilket bestemt ikke gør den mere synlig. Oplysningerne er ikke givet på en klar og tydelig måde, og kravet i FAL § 11, stk. 3 er således ikke opfyldt. Her skal i øvrigt også henses til, at der er tale om et ungdomsblad, hvilket betyder, at der er et hensyn at tage til annoncens modtagergruppe, som primært er mindreårige, jf. FAL § 11, stk. 3.

Annoncen nævner ikke vilkårene for betaling i forhold til bestilling via SMS. På kuponen angives det derimod, at første opkrævning sker ved levering af første nummer.

Ifølge FAL § 11, stk. 1, nr. 4 skal der også gives oplysninger om en evt. uopsigelighedsperiode samt adgang for parterne til at bringe aftalen til ophør før tiden, herunder betingelserne herfor. På kuponen er oplyst, at abonnementet til enhver tid kan opsiges ved udløb, hvilket må betyde, at det er uopsigeligt i tegningsperioden.

Der er i annoncen ingen oplysninger om fortrydelsesret efter FAL, hvilket ikke er i overensstemmelse med FAL § 11, stk. 1, nr. 5. Et abonnement, som omfatter en løbende levering af en vare kan, når der er tale om fjernsalg jf. § 17, stk. 2 modsætningsvist, fortrydes. Fristen for fortrydelsen løber fra det tidspunkt, hvor forbrugeren modtager det første tidsskrift, jf. FAL § 18, stk. 2, nr. 1, 2. led.

Det fremgår slutteligt ikke af annoncen, om der er tale om et kampagnetilbud eller lignende. FAL § 11, stk. 1 nr. 7 er derfor ikke opfyldt, da forbrugeren ikke er blevet oplyst om, hvor længe oplysningerne gælder.

Det kan konkluderes, at heller ikke her er den prækontraktuelle oplysningspligt opfyldt.

⁹⁴ Se i forhold til børn og abonnementer FO's vejledning vedr. markedsføring pkt. 7.3.

2.4.2. Tjenesteydelser

I alle de undersøgte udgaver af "Vi Unge" blade fandtes reklamer for overtakserede tjenester, hvilket kun var tilfældet for en del af "WITCH" og "Anders And" bladene.

a) "Vi Unge" Mobillir

I "Vi Unge" nr.8, 2005 reklameres der på en dobbeltside for "Vi Unge" mobillir.

Det oplyses med småt forneden på den ene af siderne, hvem der er udbyder af tjenesterne. Betingelsen i FAL § 11, stk. 1, nr. 1 om oplysning af den fysiske adresse er dog ikke opfyldt, idet der alene er angivet et telefonnummer på en kundeservice samt en e-mail adresse.

Priserne på diverse tjenester er angivet uden alm. SMS takst, og oplyser således ikke den samlede pris. Det er vedr. tjenestens karakter og væsentligste egenskaber oplyst, at der er tale om ringetoner, farvebilleder, spil⁹⁵ samt, til hvilke mobiltelefoner tjenesterne virker. Derudover er oplysningerne sparsomme. Specielt i forhold til spillene savnes oplysning om, hvad det er, den unge køber.

FAL § 11, stk. 1, nr. 4 er opfyldt, da det oplyses, at betaling sker på "din normale mobilregning".

Annoncen opfordrer til, at forbrugeren inden bestilling undersøger, om tjenesten virker til vedkommendes telefon, da opkrævning foretages trods manglende understøttelse. Dette er problematisk, da en ung, som ikke er fortrolig med forudsætningerne for modtagelse af tjenesterne kommer til at betale uden at modtage en vare. Annoncen oplyser, at det kræver en WAP-opsætning, og under hver enkelt tjeneste er det angivet med lille skrifttype, hvilke mobilmærker tjenesten er kompatibel med. Men det er næppe samtlige unge i bladets målgruppe, som er opmærksomme på betingelsen eller ved, om netop deres mobil kan modtage tjenesten.⁹⁶ Problemet er meget aktuelt, idet 1/3 af børn, som har sendt en overtakseret SMS, har oplevet, at de aldrig har modtaget det, de bestilte gennem beskeden.⁹⁷

Der gives ingen oplysninger i annoncen om fortrydelsesretten efter FAL. Det nævnes alene, at "ved enhver bestilling giver du samtykke til, at leveringen påbegyndes straks, hvorfor du ikke har fortrydelsesret". Dette opfylder ikke lovens krav. For det første skal annoncen indeholde oplysning om, at der er fortrydelsesret, og for det andet kan samtykke efter FAL § 18, stk. 4 ikke anses for indhentet ved at henvise til annoncen. Den erhvervsdrivende, som ønsker samtykke til ophør af fortrydelsesretten før tid, må således følge proceduren i FAL § 18, stk. 4. Se herom ovenfor pkt.2.3.4.

Senere i samme blad findes endnu en dobbeltsidet annonce med tjenester. Her er alene henvist til den forrige annonce med "læs sådan gør du på side 41". Punktet handler alene om, hvorledes man bestiller

⁹⁵ Spillene er ikke omfattet af FAL § 17, stk. 2, nr. 4, idet denne undtagelse kræver, at der er mulighed for gevinst. Se Holberg s. 274f.

⁹⁶ Fordringshavermora kan diskuteres i den forbindelse, men kombineret med MFL § 1 og § 8 bør synspunktet næppe slå igennem.

⁹⁷ FR 06 s. 76f.

tjenesteydelsen. Der er ikke separat henvist til de øvrige lovpligtige oplysninger, og manglerne ved det forrige annonce er således ikke afhjulpet.

Det kan vedr. ”Vi Unge” Mobillir konkluderes, at oplysningerne generelt er mangelfulde i forhold til FAL § 11, stk. 1. Der er ikke givet oplysning om fortrydelsesretten, og hvis der tale om oftere gentaget overtrædelse, er der mulighed for, at den erhvervsdrivende kan ifalde straf efter FAL § 29, stk. 1, nr. 1.

b) ”WITCH”

”WITCH” henvender sig til et yngre publikum. I disse blade er der ganske få annoncer, som tilbyder overtakserede tjenester. Bladet er medtaget for at vise en anden vinkel af opfyldelsen af FALs regler om den prækontraktuelle oplysningspligt.

I nr. 72, 2006 findes på bagsiden en reklame for ”Disney’s mobile” hvor ”du kan downloade baggrundsbilleder, temaer og sjove spil”. Nederst på siden er oplysningspligten opfyldt. Både leverandøren og afsenderen af det mobile indhold er angivet med navn, adresse og telefonnummer. Prisen er angivet + alm. SMS-takst, hvilket opfylder kravet om samlet pris. Det er endvidere angivet, at forbrugeren ikke betaler, hvis indholdet ikke leveres til mobiltelefonen. Desuden er et vigtigt element fremhævet: ”Husk at tjekke med dine forældre om det er ok, at hente indhold til din mobil.”⁹⁸ Vedr. fortrydelsesret er der ved hver enkelt pris en * som henfører til afsnittet om fortrydelsesretten forneden, hvor der i detaljer gøres opmærksom på proceduren for ophør af fortrydelse før tid jf. FAL § 18, stk. 4. Generelt er den prækontraktuelle oplysningspligt i ”WITCH” opfyldt.

c) ”Anders And”

”Anders And” henvender sig til en kernelæsergruppe fra 7 – 12 år og udkommer årligt i et oplag på små 4 mio. blade. Annoncørerne kommer i berøring med 70 % af alle børn i DK.⁹⁹ Der er dog i ”Anders And” ikke taget særlige hensyn til målgruppen, således som det var tilfældet i ”WITCH”.

Oplysningspligten i FAL § 11 er ikke opfyldt. For det første er oplysningerne på ingen måde klare og tydelige. Tjenesterne er markedsført til børn og bør derfor også være indrettet til denne målgruppe, hvilket ikke er tilfældet. Oplysningerne står med meget små bogstaver forneden på siden. Det er her angivet, at ”kunden selv er ansvarlig for ukorrekte og gentagne bestillinger. Der er ingen fortrydelsesret”. Begge oplysninger er direkte forkerte. Det er fundamentalt, at der ikke skal betales for en vare, som man ikke har modtaget, når dette ikke beror på egne forhold. Specielt i forhold til børn kan det ikke kræves, at de skal betale for den samme ydelse flere gange, hvis de fx er kommet til at bestille den flere gange. De har måske ikke forstået, at bestillingen allerede med den første SMS er blevet registreret, hvis de ikke

⁹⁸ Se vedr. forældres hæftelse, pkt. 4.4.2.2. og 4.5.

⁹⁹ Jf. www.serieforlaget.dk.

straks modtager ydelsen.¹⁰⁰ Der gives i øvrigt modstridende informationer i forhold til betaling for ukorrekte bestillinger, idet der vedr. en af ydelserne er skrevet, at ”hvis det alligevel ikke skulle fungere betaler du heller ikke noget”. I forhold til den forkerte oplysning vedr. fortrydelsesretten henvises til pkt. 2.4.2.1. a). Prisen for tjenesterne er i øvrigt heller ikke angivet inklusive SMS-takst.

Problemerne med opfyldelse af oplysningspligten er sat på spidsen her, hvor informationen er den mest mangelfulde kombineret med den yngste målgruppe.

Generelt kan det konkluderes, at FALs regler om prækontraktuel oplysningspligt ikke bliver opfyldt til fulde i den markedsføring, som skaber forbindelse mellem den erhvervsdrivende og den unge forbruger. Denne konklusion understøttes af Telekommunikationsindustriens (TI) egen stikprøvekontrol,¹⁰¹ hvor der blev konstateret, at over halvdelen af de undersøgte tjenester overtrådte lovgivningen og rammeaftalen. Specielt var der et problem i forhold til manglende opfyldelse af informationskrav i forbindelse med reglerne om fortrydelsesret, som TI dog fandt, beroede på manglende kendskab hos udbydere til, hvilke oplysninger forbrugerne har krav på at modtage. Det skal her bemærkes, at manglende viden om loven ikke disculperer. Efter FALs regler er der som nævnt i øvrigt mulighed for straf ved gentagen eller grov overtrædelse af pligten efter kap. 3 til at give oplysninger om fortrydelsesretten, jf. FAL § 29, stk. 1, nr. 1.

Bladene henvender sig primært til umyndige, men oplysningerne bærer ikke præg af at være indrettet til denne persongruppe. Udover FAL § 11, stk. 3's selvstændige krav betyder indførelsen af MFL § 8, at der er pligt til at tage særlige hensyn til børn og unge ved indretningen og markedsføringen af disse.

Stikprøven viser således, at der fortsat er behov for en stor indsats i relation til udbydere af mobile indholdstjenester.

2.5. Regulering af markedsføring over for børn og unge i MFL § 8

Systematikken i MFL er opbygget omkring en generalklausul, som forbyder handlinger, der er i strid med god markedsføringsskik samt nogle konkretiserede specialbestemmelser. Generalklausulen i MFL § 1 er lovens overordnede norm. Bestemmelsen besidder en fleksibilitet, som gør det muligt at følge udviklingen i markedsføringstiltag, men som samtidig umuliggør strafsanktionering af handlingerne.¹⁰² Bestemmelsen er en retlig standard, hvis indhold i praksis dannes ud fra de normer erhvervslivet selv har formuleret for god skik, i vid udstrækning formuleret i ICC's kodeks.¹⁰³ Specialreglerne i MFL indeholder en udmøntning af princippet i MFL § 1 i relation til en række handlinger,¹⁰⁴ hvis karakter er af en sådan art, at man har skønnet, at de burde enten sanktioneres med straf eller forbydes direkte og umiddelbart i loven frem for at lade spørgsmålet om forbud bero på en af-

¹⁰⁰ FR 06 s. 76f.

¹⁰¹ 28.april 06.

¹⁰² Bet 1457 s. 58f FT 93/94 s. 7259, 7263f, P.K. Andersen s. 84.

¹⁰³ Se Bet II s.18, P.K. Andersen s. 20, FT 05/06 s. 20 ad MFL § 8.

¹⁰⁴ FT 73/74 s. 2253, Bet II s. 19.

gørelse iht. MFL § 1.¹⁰⁵ Generalklausulen fungerer som et supplement i forhold til specialbestemmelserne i MFL, således at handlinger, der ligger på kanten af eller falder uden for specialreglernes typeområde, ofte vil være i strid med generalklausulen.¹⁰⁶

Man har ved at indføre en specifik bestemmelse til beskyttelse af børn og unge givet FO og i sidste ende domstolene mulighed for hurtigt og mere effektivt at håndhæve kravene til markedsføring rettet mod børn og unge, end tidligere, hvor overtrædelser af god markedsføringsetik i medfør af MFL § 1, herunder ICC kodeks for reklamepraksis og FO's vejledning, ikke umiddelbart ville kunne straffes.¹⁰⁷

I MFL § 8, stk. 1 findes udgangspunktet for regulering af markedsføring rettet mod børn og unge i form af en generel bestemmelse.¹⁰⁸ Begrebet "børn og unge" dækker generelt personer op til 18 år, men markedsføringen bedømmes i forhold til den konkrete aldersgruppe, den henvender sig til. Det indebærer, at en reklame, der henvender sig til små børn, skal vurderes anderledes end en reklame, der henvender sig til unge på 15-16 år.¹⁰⁹ Den erhvervsdrivende må således foretage en konkret vurdering af markedsføringen, og i denne forbindelse tage højde for, om markedsføringens form og indhold og produktets art giver anledning til, at der skal tages særlige hensyn for at beskytte den aktuelle målgruppe.¹¹⁰

MFL § 8, stk. 1 er baseret på reglerne i ICC kodeks for reklamepraksis art. 14,¹¹¹ og fungerer som en referenceramme eller agtsomhedsnorm, som virksomhederne skal tage højde for i deres markedsføring. Bestemmelsen danner således ikke umiddelbart grundlag for egentlige forbud eller påbud.¹¹²

Det fremgår af bestemmelsen, at virksomheder, der retter deres markedsføring mod børn og unge, ikke må udnytte den særlige godtroenhed og mangel på erfaring, der karakteriserer denne målgruppe, og som bevirker, at de er lette at påvirke og nemme at præge.¹¹³

I stk. 2 findes et konkret forbud mod brug af visse aggressive og forrående virkemidler i reklamer rettet mod børn og unge.¹¹⁴ Virkemidlerne i stk. 2 er i realiteten uacceptable i al markedsføring, og dermed i strid med god markedsføringsetik i medfør af MFL § 1.¹¹⁵

Reglen i stk. 2 supplerer den generelle norm for markedsføring rettet mod børn og unge, og er som stk. 1 i vidt omfang baseret på ICC kodeks regler om reklamer over for børn og unge.¹¹⁶

Bestemmelsen lyder:

¹⁰⁵ Bet II s. 19, Borchert & Bøggild s. 52ff.

¹⁰⁶ FT 93/94 s. 7264, se dog Karnov pkt. 2 vedr. MFL.

¹⁰⁷ FT 05/06 s. 31 ad MFL § 28.

¹⁰⁸ Bet 1457 s. 112.

¹⁰⁹ FT 05/06 p. 21 ad MFL § 8, stk. 1.

¹¹⁰ FO's vejledning Børn, unge og markedsføring p. 3 samt bemærkningerne til MFL.

¹¹¹ FT 05/06 s. 21 ad MFL § 8, stk. 1, Karnov pkt. 63 vedr. MFL.

¹¹² Bet 1457 s. 112, FT 05/06, s. 21 ad MFL § 8, stk.1, Karnov pkt. 60 vedr. MFL samt FO's vejledning vedr. markedsføring, 2006 pkt.2.1.

¹¹³ FT 05/06 s. 21 ad MFL § 8, stk. 1.

¹¹⁴ FT 05/06 s. 21f ad MFL § 8, stk. 2.

¹¹⁵ Borchert & Bøggild s. 321.

¹¹⁶ Bet 1457 s. 113, FT 05/06 s. 22 ad MFL § 8, stk. 2, Karnov pkt. 64 vedr. MFL.

”Markedsføring rettet mod børn og unge må ikke direkte eller indirekte opfordre til vold, anvendelse af rusmidler, herunder alkohol, eller anden farlig eller hensynsløs adfærd eller på utilbørlig måde benytte sig af vold, frygt eller overtro som virkemidler.”

Stk. 2 er strafbelagt, jf. MFL § 30, stk. 3, hvilket betyder, at virksomheder som vælger at benytte sig af de ovenfor skitserede virkemidler i markedsføringen, i modsætning til den tidligere MFL, hvor sådanne reklamer alene vil kunne forbydes som værende i strid med god markedsføringsetik, kan straffes.¹¹⁷ Indførelsen af et strafbelagt forbud har også et præventivt sigte.¹¹⁸

Indførelsen af MFL § 8 betyder endvidere en generel skærpelse af de øvrige bestemmelser i MFL, når målgruppen er børn og unge. Det indebærer fx, at man ved vurderingen af, om en reklame rettet til børn er vildledende, skal tage højde for, at børn lettere tager reklameudsagn for gode varer. Derfor skal beskrivelsen af et produkts størrelse, værdi, art, holdbarhed eller præstation være mere præcis og realistisk end i reklamer rettet mod voksne.¹¹⁹

Det kan diskuteres, om ændringen af MFL er tilstrækkelig til at sikre formålet. Dette gælder specielt i forhold til stk. 1, som ikke er strafsanktioneret, og derfor har paralleller til den tidligere beskyttelse af børn og unge i medfør af MFL § 1. Det er dog vigtigt i den forbindelse at påpege nødvendigheden af en fleksibel bestemmelse. Markedsføringsmetoderne ændres konstant og for at undgå, at beskyttelsen af børn og unge bliver for snæver, er det altafgørende at have en bestemmelse af mere generel karakter, som besidder den fornødne fleksibilitet. Det ville i øvrigt være problematisk ud fra et retssikkerhedsmæssigt synspunkt at strafbelægge en overtrædelse af MFL § 8, stk. 1, idet bestemmelsen ikke har den tilstrækkelige klarhed, som er påkrævet for at hjemle straf.¹²⁰

Reelt kommer MFL § 8, stk. 1 således til at fungere som en supplerende generalklausul i forhold til børn og unge.

Ud over markedsføringsretlige konsekvenser kan overtrædelse af markedsføringsforskrifter have civilretlige konsekvenser. Man har således søgt at effektivisere forbrugerbeskyttelsen ved at fremme samspillet mellem de offentligretlige og de civilretlige regler, dels ved harmonisering af selve normerne i begge regelsæt og dels ved inddrage samspillet mellem offentligretlige og civilretlige sanktioner i langt højere grad.¹²¹ En overtrædelse af offentligretlige markedsføringsforskrifter udløser ikke automatisk civilretlige beføjelser for forbrugeren. Der er sket en stramning af de civilretlige regler i forbrugerrelationer hen imod et sammenfald mellem de pligter, som MFL indeholder, således at der i mange situationer bliver en faktisk overensstemmelse mellem de krav, som især MFL stiller, og de civilretlige forpligtelser,

¹¹⁷ FT 05/06 s. 22 ad MFL § 8, stk. 2, Karnov pkt. 67 vedr. MFL.

¹¹⁸ Samme sted.

¹¹⁹ Bet 1457 s. 114, FT 05/06 s. 21 ad MFL § 8, stk. 1, FO's vejledning vedr. markedsføring, 2006 pkt.2.1, FR 06 s. 86, samt Karnov pkt. 60 vedr. MFL.

¹²⁰ Se Bet II s. 25.

¹²¹ Se Bet III s. 15f, s. 96, Dansk Forbrugerret s. 49f. Se også P.K. Andersen s. 217f.

der påhviler den erhvervsdrivende som part i et kontraktforhold med en forbruger.¹²² Det skal dog stadig holdes for øje, at den offentligretlige bedømmelse tager sigte på en generel gennemsnitsvurdering, mens den civilretlige bedømmelse tager sigte på en konkret forelagt retskonflikt og derfor må inddrage alle de særlige forhold, der måtte gøre sig gældende i den enkelte situation.¹²³

Samlet kan det konkluderes, at den afgørende forskel fra den tidligere retstilstand er, at MFL § 8, stk. 2 jf. MFL § 30, stk. 3 er strafbelagt. Indholdsmæssigt er der ikke de store forskelle, da bestemmelsen i MFL § 8 er baseret på ICC's kodeks art 14, som allerede er at betragte som en del af dansk ret, idet kodeksen har udviklet sig til at være en af de væsentligste fortolknings/udfyldningsnormer ved fastlæggelsen af MFL § 1's indhold.¹²⁴

Ved siden af den nye bestemmelse finder MFL § 1 og § 3 stadig anvendelse,¹²⁵ og i forhold til reklameidentifikation gælder nu MFL § 4, som kombineret med MFL § 8 vil betyde en skærpelse af kravene i forhold til reklamer til børn og unge. ICC Kodeks for reklamepraksis og FO's vejledning "børn, unge og markedsføring" spiller stadig en rolle i forhold til fortolkning og forståelse af MFL.

3. Lov om visse betalingsmidler

En overtakseret tjeneste bestilles via mobiltelefonen og leveres til mobiltelefonen via en kortkode og telefonens SIM-kort. Der er her tale om et betalingssystem, som er omfattet af BML. Det er derfor vigtig at få fastlagt, hvilken betydning det har, at en mobiltelefon kan være et betalingssystem, samt hvilke konsekvenser det har for børn og unge.

BMLs bestemmelser supplerer hinanden på kryds og tværs, og systematikken er skitseret i BML § 4. Lovens øvrige bestemmelser er kun behandlet i det omfang de indeholder en speciel problemstilling i forhold til børn og unge. Afsnittet skal ses i forhold til nedenstående afsnit om VMLs regler, som fastlægger mindreåriges økonomiske habilitet.

3.1. Anvendelsesområde

BML gælder for betalingsmidler, der udstedes eller kan benyttes i Danmark, jf. BML § 1, stk.1. BML er i visse henseender beskyttelsespræceptiv, således at de pågældende bestemmelser ikke ved forudgående aftale kan fraviges til skade for brugeren, jf. MBL § 17, stk.1.

Det følger af BML § 1, stk. 2, nr. 2, at andre fysiske legitimationmidler end hævekort og traditionelle betalingskort er omfattet af loven, hvis de for det første er knyttet til bestemte brugere og for det andet er beregnet til elektronisk aflæsning.¹²⁶ Et SIM-kort¹²⁷ er omfat-

¹²² Forbrugerretten 1 s.172f. Se også Dansk Forbrugerret s. 156f, P.K. Andersen s. 96, 218.

¹²³ Dansk Forbrugerret s. 157.

¹²⁴ Borchert & Bøggild s. 61.

¹²⁵ Tidligere forarbejder og retspraksis i forhold til MFL § 1 finder stadig anvendelse i fuldt omfang jf. FT 05/06 s. 16 ad MFL § 1.

¹²⁶ Karstoft s. 34f samt Karnov pkt. 5 vedr. BML. Se også TN 04 s. 70.

tet bestemmelsen,¹²⁸ idet der kan udvirkes en debitering af abonnentens konto gennem den identifikation, SIM-kortet knytter til kunden, og som kan verificeres gennem en besked, der transmitteres via GSM-nettet.¹²⁹ Brugen udløser således en betalingsforpligtelse, som kortindehaveren efterfølgende skal opfylde.

Loven gælder også for forudbetalte betalingsmidler, jf. BML § 1, stk. 3.¹³⁰ Det er kendetegnende for et forudbetalt betalingsmiddel, at det forudbetalte beløb ikke er indsat på en særlig konto, der tilhører brugeren.¹³¹ Et forudbetalt betalingsmiddel kan fx være et taletidskort til mobiltelefoner.¹³² Disse er meget populære blandt forældre i forhold til deres børn, da de forudbetalte taletidskort giver dem mulighed for at styre forbruget. Der findes dog flere teleankenævns afgørelser, hvor brugeren hæftede for forbrug ud over det fastsatte maksimum, da udbyderen ifølge aftalevilkårene havde ret, men ikke pligt til at lukke det forudbetalte telekort ved negativ saldo.¹³³

Loven fastsætter en mere lempelig regulering af forudbetalte betalingsmidler i medfør af BML § 2, stk. 1, idet der ikke er samme beskyttelseshensyn ved disse, da de typisk har en begrænset værdi og kan benyttes af ihændehaber.¹³⁴ Det indebærer, at BML § 11 og § 14, stk. 1-3 ikke finder anvendelse, med mindre det forudbetalte betalingsmiddel har en værdi, som kan overstige 3000 kr.,¹³⁵ eller hvis der er mulighed for automatisk genopladning af dette for brugerens regning.¹³⁶ Undtagelsen angår alene BML § 11 og § 14, stk. 1- 3, og BMLs øvrige bestemmelser finder således anvendelse.

3.1.1. Generalklausul

BML § 4 indeholder en generalklausul, som angiver formålet med loven.

Hovedsigtet med loven er, at der til forbrugere¹³⁷ skal udbydes sikre og velfungerende betalingsmidler, som kan anvendes uden større risici for økonomisk tab som følge af misbrug og fejl eller kompromitering af fortrolige oplysninger. Systemet skal være indrettet og fungerer hensigtsmæssigt og driftssikkert.¹³⁸

¹²⁷ Subscriber Identification Module- kort.

¹²⁸ FO har også tidligere antaget at, SIM-kort til mobiltelefoner var omfattet. Se JÅ 1992 s.115: 1991-121/1-3, JÅ 1993- 94 s. 179 samt Rapport 1999 s. 63.

¹²⁹ Se IT-retten s. 866, JÅ 1992 s. 115.

¹³⁰ Se FT 99/00 s. 1555ff.

¹³¹ Karnov pkt. 10 vedr. BML.

¹³² Rapport 1999 s. 207.

¹³³ Se J.nr. 10.13-0234-03, 10.11-0186-05. Anderledes 10.04-0062-04. Se endvidere TN 04 p 47, s. 79.

¹³⁴ Jf. FT 99/00 s. 1549, s. 1557. Se endvidere Karnov pkt. 8 vedr. BML, Rapport 1999 s.67ff, s.80ff. Se dog JÅ 2001 s. 89 f (2001-210/8-23), hvor det var muligt at overtrække et forudbetalt telefonkort.

¹³⁵ Rapport 1999 s. 208.

¹³⁶ I disse tilfælde stiger beskyttelsesbehovet, idet brugeren da risikerer at miste et større beløb. FT 99/00 s. 1549, s. 1557.

¹³⁷ Lovens sigte er primært forbrugerbeskyttelse forstået bredt, således at også skal tages behørigt hensyn til betalingsmodtageres interesser samt bredere samfundsmæssige interesser jf. Rapport 1999 s. 213 og Karnov pkt. 26 vedr. BML.

¹³⁸ FT 99/00 s. 1558, Karstoft s. 53 samt Karnov pkt. 26 vedr. BML.

BML § 4, stk. 2 fastslår,¹³⁹ at lovens generelle dynamiske principper om gennemsigtighed, frivillighed,¹⁴⁰ beskyttelse mod misbrug samt fortrolighed om brugerens anvendelse af betalingsmidlet skal iagttages ved indretningen og driften af et betalingssystem.¹⁴¹ Principperne er konkretiserede i lovens øvrige bestemmelser.

Loven sikrer, at FO kan gribe ind, hvis sikkerheden ikke må anses for betryggende, eller en part ensidigt tilgodeser egne interesser.¹⁴² Det følger således af BML § 4, stk. 3, at FO ved forhandling skal søge at ændre forholdene, hvis betalingssystemet ikke lever op til kravene i bestemmelsen.¹⁴³

Det er i sidste ende en konkret vurdering, om et betalingssystem er betryggende indrettet og i overensstemmelse med lovens principper.¹⁴⁴

3.1.2. Opsigelsesret

Ifølge BML § 9, som er udtryk for frivillighedsprincippet, kan brugeren til enhver tid træde ud af aftaleforholdet med udstederen med øjeblikkelig virkning for fremtiden.¹⁴⁵ Det betyder i forhold til mobiltelefoner, at det skal være muligt at udtræde af den del af aftalen, som vedrører SIM-kortet som betalingsmiddel. Det skal således, jf. BML § 9 være muligt at spærre for funktionen, som gør det muligt at sende overtagne SMS'er.¹⁴⁶

3.2. Hæftelses- og ansvarsregler

BML § 11 regulerer tabsfordelingen mellem brugeren og udstederen i tilfælde af uberettiget brug af betalingsmidler. Ved bruger forstås, jf. BML § 3, stk. 2 den, der indgår aftale med udstederen om brug af et betalingsmiddel, eller den, der i forhold til udsteder er retmæssig bruger af et forudbetalt betalingsmiddel. BML § 3, stk. 2 definerer som modstykke hertil udstederen, som den brugeren indgår aftalen med.

3.2.1. BML § 11, stk. 1

Udgangspunktet i forhold til hæftelse for tredjemands misbrug følger af BML § 11, stk. 1. Ifølge bestemmelsen hæfter udstederen for brugerens tab som følge af andres uberettigede anvendelse af betalingsmidlet.¹⁴⁷

Dette er dog modificeret af bestemmelserne i BML § 11, stk. 2 – 6, som udtømmende opregner de tilfælde, hvor brugeren helt eller delvist skal bære tabet.¹⁴⁸

¹³⁹ Se FT 99/00 s. 1560, Karnov pkt. 27 vedr. BML.

¹⁴⁰ Retten til at betale kontant finder ikke anvendelse ved fjernsalg jf. BML § 10 sidste pkt.

¹⁴¹ FT 99/00 s. 1549 samt 1558ff.

¹⁴² FT 99/00 s. 1559.

¹⁴³ Se om FO's tilsyn Karnov pkt. 28 – 30, pkt.96 – 100.

¹⁴⁴ Karstoft s. 54. Se vedr. forskelle i sikkerhedsstandard samt centreringen af FO's tilsyn FT 99/00 s. 1560 samt Rapport 1999 s. 213.

¹⁴⁵ Karstoft s. 81f. Vedr. forudbetalte betalingsmidler se BML § 9, stk. 2.

¹⁴⁶ Muligt hos Telia, Sonofon, TDC jf. deres respektive hjemmesider.

¹⁴⁷ Se vedr. begrundelsen herfor Karstoft s. 104, FT 83-84 s. 812.

¹⁴⁸ Karstoft s. 104.

Det er en betingelse for brugerens hæftelse, at transaktionen er korrekt registreret og bogført jf. BML § 11, stk. 1, 2. pkt.¹⁴⁹ Det er udstederen, der har bevisbyrden herfor, jf. BML § 12, stk. 5. Hvis brugeren giver underretning om, at betalingsmidlet er bortkommet, er det udstederen, som hæfter for det tab, som måtte ske efter underretningen, jf. BML § 11, stk. 7.

3.2.2. BML § 11, stk. 2-6

Brugeren hæftelse kan deles op i 2 kategorier: misbrug med brug af PIN-kode, og misbrug med brug af falsk underskrift. Den sidst nævnte er ikke relevant i forhold i mobiltelefoner, og vil ikke blive behandlet nærmere her.

Det er ikke afklaret i praksis, hvilke regler brugeren kommer til at hæfte efter, hvis tredjemand foretager køb via overtakserede SMS'er,¹⁵⁰ men det synes mest naturligt at subsumere tilfældet under en analogi af misbrug ved benyttelse af kort med PIN-kode.¹⁵¹ Dette er dog ikke fuldt ud dækkende, da SIM-kortets kode ikke vedrører kortets brug som betalingsmiddel, men derimod selve anvendelsen af telefonen. Se pkt. 3.2.3.

BML § 11, stk. 2 har karakter af en selvrisikoregel, idet hæftelsen ikke er betinget af andet end, at den personlige hemmelige kode er benyttet.¹⁵² Det antages dog i TN 04, at brugeren hæfter i medfør af BML § 11, stk. 2, ud fra en formodning om, at den hemmelige PIN-kode kun kan være anvendt, hvis brugeren som minimum har udvist uforsigtighed i brugen af koden, således at den har kunnet aflures.¹⁵³ Der kan forekomme situationer, hvor reglen kan virke stødende, fx hvis betalingsmidlet er blevet fratvunget brugeren ved voldsanvendelse eller trusler herom. Det forudsættes derfor i forarbejderne til loven, at brugeren i sådanne situationer enten vil opnå forsikringsdækning, eller at udstederen vil afstå fra at gøre bestemmelsen gældende.¹⁵⁴

Selvrisikoen er på 1.200 kr., hvis bestemmelserne i BML § 11, stk. 3, 5 eller 6 ikke finder anvendelse. Hvis tabet som følge af misbruget er mindre, er det kun det reelle tab, der skal betales, idet der med ordene ”op til 1.200 kr.” ikke er ment en graduering, men alene at tabet kan være mindre end 1.200 kr.¹⁵⁵

Hvis omstændighederne omkring misbruget svarer til BML § 11, stk. 3 hæfter brugeren op til 8.000 kr.¹⁵⁶ Endelig hæfter brugeren uden begrænsning, hvis betingelser herfor i BML § 11, stk. 6 er opfyldt.

¹⁴⁹ FT 99/00 s. 1550, 1563. Se også FT 93/94 s.5359.

¹⁵⁰ Se TN 04 s. 77.

¹⁵¹ BML § 11 bliver også benyttet af teleankenævnet i forbindelse med misbrug af mobiltelefoners telefonydelser. Se fx: J.nr. 10.11-0186-05.

¹⁵² Se om baggrunden for bestemmelsen FT 91/92 s. 1171f, Karnov pkt. 47 vedr. BML. Se også Karstoft s. 105.

¹⁵³ TN 04 s. 77.

¹⁵⁴ Se FT 99/00 s. 1563, FT 91/92 s. 1172 samt Rapport 1999 s. 142.

¹⁵⁵ Jf. FT 91/92 s.1172, Karnov pkt. 48 vedr. BML.

¹⁵⁶ Se fx teleankenævns afgørelse Nr. 10.13-0234-03: brugeren hæftede op til 8.000 kr.jf. BML § 11, stk. 3, nr.1, da hun havde undladt at meddele udbyderen, at mobilen var bortkommet.

3.2.3. Sikkert betalingsmiddel?

Det er som sagt en betingelse for hæftelse i tilfælde af misbrug, at ”den til betalingsmidlet hørende personlige, hemmelige kode” har været anvendt.¹⁵⁷ Det er generelt en forudsætning, at betalingssystemet er indrettet, så alene brugeren har adgang til og rådighed over koden. Hvis sikkerhedsniveauet i betalingssystemet ikke – bortset fra helt enkeltstående tilfælde – udelukker, at uvedkommende skaffer sig adgang, vil kortudstederen ikke kunne beråbe sig hæftelsesbestemmelsen i BML § 11.¹⁵⁸

Det kræves ikke, at PIN-koden skal indtastes hver gang en mobiltelefon via SIM-kortet bliver anvendt som betalingsmiddel i forbindelse med overtakserede tjenester. Den primære funktion for en mobiltelefon er stadig transmission af tale og data via mobiltelefonnettet, og for at denne funktion skal have mening, betyder det, at telefonen skal være tændt. PIN-koden bliver brugt i den forstand, at man for at tænde mobilen skal indtaste PIN-koden, hvorved den til SIM-kortet hørende personlige kode er aktiveret, hvilket i forhold til betalingsmidlet åbner dørene for evt. misbrug. Det antages derfor, at mobiltelefonen som betalingsmiddel må anses for at være et ikke-sikkert betalingsmiddel.¹⁵⁹ Derfor har FO, idet netop børn og unge er flittige brugere af mobiltelefoner, og at mange SMS-tjenester ofte markedsføres mod børn og unge, opfordret til at indretningen af overtakserede betalingstjenester blev nøje vurderet i forhold til generalklausulen i BML § 4 og MFLs regler om god skik.¹⁶⁰

Indtil videre er det forholdsvis få ydelser, som kan købes via mobiltelefonen, og disse bliver typisk leveret til selve mobilen. Der vil dog være mulighed for misbrug ved at bestille ydelserne til mobilen for derefter at videresende dem til en anden. Idet modtagermobilen vil være kendt, kan der som ved misbrug af betalingskort til køb på internettet dog argumenteres for, at problemet ikke vil være omfattende pga. opklaringsrisikoen.

Markedet for overtakserede ydelser er, som sagt indledningsvist, i voldsom ekspansion, hvilket kan gøre mobiltelefonen til et nyt, generelt betalingsmiddel. Dette faktum bør skærpe opmærksomheden på forbrugerbeskyttelsen og mane til nogen forsigtighed. Der vil være behov for ændring i takt med, at betalingsmidlet udvider sine muligheder.¹⁶¹ Det kan endvidere udvikle sig til et stigende problem i forhold til generalklausulens betingelse om sikkert betalingssystem, hvis benyttelsen af mobilen som betalingsmiddel stiger i omfang.

Forbrugerstyrelsen lagde i forbindelse med afslag på dispensation fra BML i forhold til overtakserede tjenester vægt på, at BMLs regler var karakteriseret ved at være smidige og dynamiske bestemmelser, der gav mulighed for tilpasning til det aktuelle beskyttelsesbehov,

¹⁵⁷ Karnov pkt. 50 vedr. BML.

¹⁵⁸ FT 91/92 s. 1172, FT 93/94 s. 5358. Karstoft s. 107, Karnov pkt. 49 vedr. BML.

¹⁵⁹ TN 04 s. 11.

¹⁶⁰ Brev af 08.08.03.

¹⁶¹ TN 04 s. 11 Se også FO's brev af 08.08.03 samt Heegaard s. 30f.

som brugen af et betalingsmiddel aktualiserede på givet tidspunkt.¹⁶² Da overtakserede SMS'er på tidspunktet for afslaget alene omfattede tjenester, som leveredes via mobiltelefonen, og som var af begrænset værdi, betød det, at det aktuelle beskyttelsesbehov ikke var højt. Dette understøttes af rammeaftalens parterers enighed om, at maksimumprisen på nuværende 75 kr. kan hæves, når der er truffet de foranstaltninger, som måtte være nødvendige for, at der fortsat er tale om et sikkert og velfungerende betalingssystem.¹⁶³ Beskyttelsesbehovet er nu ændret, og de aktuelle forhold gør en revision af systemet påkrævet. Problemerne i forhold til sikkerheden af SIM-kort betalingssystemet taler således for en konstruktion, hvor PIN-koden skal indtastes positivt inden hvert køb. Det ville forbedre sikkerheden betydeligt, og kan endvidere være en effektiv beskyttelse mod børn og unges forbrug af overtakserede SMS'er.¹⁶⁴

3.2.4. Fjernsalg

Som fastslået ovenfor er køb via overtakserede SMS'er et fjernsalg. I medfør af BML § 11, stk. 8, 2. pkt. er udsteder ansvarlig uanset BML § 11, stk. 2, hvis et betalingskort er anvendt svigagtigt i forbindelse med en aftale om fjernsalg.¹⁶⁵ BML § 11, stk. 8, 2. pkt. er alene undtagelse til stk. 2, hvorfor brugeren stadig hæfter efter stk. 3 og stk. 6.¹⁶⁶ Bestemmelsen har dog ikke selvstændig betydning ved handel over internettet, da brugeren i forvejen ikke hæfter for betalinger over internettet ved overførsel af kortnummer, udløbsdato og evt. kontrolnummer, da hæftelsen kun forekommer, hvor PIN-koden er anvendt jf. BML § 11, stk. 2, 3 og 6.¹⁶⁷ Heraf følger, at udstederen i overensstemmelse med udgangspunktet i § 11, stk. 1, hæfter over for brugeren, hvis misbruget finder sted alene ved overførsel af oplysninger om kortnummer og udløbsdato.¹⁶⁸

BML § 11, stk. 8, 2. pkt. kan dog få selvstændig betydning, hvis fjernsalget er sket med betaling via mobiltelefonen, hvor PIN-koden er anvendt, hvilket er tilfældet blot telefonen er tændt.¹⁶⁹ Dette sker, da et SIM-kort er et betalingskort i BMLs forstand.¹⁷⁰ Brugeren vil således ikke hæfte efter BML § 11, stk. 2, hvis mobilen er blevet misbrugt i forbindelse med køb via overtakseret SMS.

¹⁶² Ministeren har delegeret sine beføjelser efter MBL § 1, stk. 6-8 til Forbrugerstyrelsen. Baggrunden for afslaget var, at SIM-kortet med muligheden for overtakserede SMS'er var gjort anvendelig til andet end transmission af tale og data via mobiltelefonnettet. Se Forbrugerstyrelsen sagnr. 2003-1171/1-1.

¹⁶³ Rammeaftalen s. 7.

¹⁶⁴ TN 04 s. 20.

¹⁶⁵ Fjernsalg skal forstås i overensstemmelse med begrebet i FAL § 4. Se Karnov pkt. 64 vedr. BML. Se FT 99/00 s. 1565, Rapport 1999 s. 128f samt Bet 1440 s. 63, 203ff.

¹⁶⁶ Karnov pkt. 64 vedr. BML, Rapport 1990 s. 144f.

¹⁶⁷ TN 04 s. 78, Karstoft s. 150.

¹⁶⁸ Karstoft s. 149 samt Karnov pkt. 64 vedr. BML.

¹⁶⁹ TN 04 s. 78.

¹⁷⁰ FT 00/99 s. 1555, bet. 1255 s. 14.

3.2.5. Børn og unges hæftelse

Et specielt spørgsmål i forhold til hæftelse er børn og unges hæftelse for uretmæssig brug af deres mobiltelefoner. Børn og unge bliver med en mobiltelefon udstyret med et betalingsmiddel uden nødvendigvis at have den modenhed, det kræver at besidde et betalingsmiddel. Børn har endvidere typisk ikke modtaget oplysninger om beskyttelse af samt risiko for misbrug af betalingsmidlet, idet det som oftest er forældrene, som indgår abonnementsaftalerne.¹⁷¹

BML giver ikke svar på spørgsmålet. De umyndiges hæftelse i relation til BML vil blive gennemgået i forhold til VML under pkt. 4.4.2.1.

4. Økonomisk habilitet

Når en umyndig køber overtakserede ydelser via sin mobiltelefon, giver det anledning til flere problemer i forhold til deres økonomiske habilitet.

For det første opstår spørgsmålet, om de overhovedet kan tegne mobiltelefonabonnementer, for det andet spørgsmålet om den umyndige kan indgå i en fjernsalgsaftale. Desuden er det jf. ovenfor vigtigt at få fastlagt evt. hæftelse i forhold til misbrug af mobiltelefonen samt ansvar i forbindelse med overtræk.¹⁷² Svarene skal her findes med udgangspunkt i VML.

4.1. Udgangspunktet

Efter VML § 1, stk. 1 er børn og unge under 18 år umyndige, medmindre de er gift, og der i øvrigt ikke truffet afgørelse om fortsat økonomisk inhabilitet, jf. VML § 1, stk. 1, 1. pkt. og 2. pkt. sammenholdt med § 1, stk. 2.

Retsvirkningen af umyndighed er, at de mindreårige er umyndige i økonomisk forstand, jf. VML § 1, stk. 2. Baggrunden for bestemmelsen er en beskyttelse af den mindreårige, som ikke selv kan styre sine anliggender.¹⁷³ Den økonomiske inhabilitet indebærer, at en mindreårig som udgangspunkt ikke selv kan forpligte sig ved retshandler eller råde over sin formue.

Forbudet mod at forpligte sig ved retshandler betyder, at en mindreårig ikke på egen hånd ved et løfte til andre kan påtage sig nogen retsgyldig forpligtelse til at betale penge, andre ydelser eller fortage sig eller undlade noget retligt.¹⁷⁴ En mindreårig kan således som udgangspunkt hverken tegne et mobiltelefonabonnement, uanset om

¹⁷¹ Se pkt. 4.5.

¹⁷² Da der er tale om et mobilabonnement er der reelt tale om negativ saldo og ikke overtræk, men begrebet bruges af praktiske årsager, idet det understreger parallellen til kontokortene.

¹⁷³ Udkast s. 52.

¹⁷⁴ Udkast s. 52, VML kom s. 610ff, Taksøe-Jensen s. 60.

det er forudbetalt eller betales efter regning, eller indgå en fjernsalgsaftale.

Det er værgen, som handler på den mindreåriges vegne i økonomiske anliggender, jf. VML § 1, stk. 3, og det afgørende for, at der er indgået en gyldig handel med en mindreårig, er, at værgen på tidspunktet for aftalens indgåelse har samtykket til dispositionen, som i øvrigt ikke kræver statsforvaltningens tilladelse, jf. VML § 30.

Værgen for en mindreårig er, som udgangspunkt sammenfaldende med indehaveren af forældremyndigheden, jf. VML § 2. Værgen skal helt grundlæggende varetage den umyndiges interesse, jf. VML § 24, og hvis denne tilsidesætter sine forpligtelser som værge, kan han ifalde erstatningsansvar over for den, der er under værgemål, jf. VML § 31.

4.2. Retsvirkning af aftale indgået i strid med VML § 1, stk. 2.

4.2.1. Parternes tilbagetrædelse fra aftalen

Umyndighed er en stærk ugyldighedsgrund, idet bestemmelsen ikke tillægger tredjemands gode tro virkning.¹⁷⁵ Den umyndige er ikke bundet af en sådan aftale, og kan umiddelbart træde tilbage, hvilket følger af almindelige regler om løfters ugyldighed.¹⁷⁶

Aftalepartens tilbagetrædelse, inden der er udvekslet ydelser, er reguleret af VML § 44.¹⁷⁷ En aftalepart i god tro har mulighed for straks at træde tilbage, jf. VML § 44 stk. 1. Aftaleparten er i god tro, hvis denne med føje går ud fra, at der blev handlet med en myndig, eller vel var klar over, at aftalen blev sluttet med en umyndig, men havde grund til at tro, at værgen havde samtykket eller der var anden hjemmel til at indgå aftalen, navnlig §§ 42-43.¹⁷⁸

Umiddelbar tilbagetræden er dog udelukket, hvis aftalen forinden er godkendt af værge og evt. statsforvaltning, samt hvis aftalen allerede er bindende opfyldt, jf. VML § 44, stk. 1, 1. pkt.

Den umyndige kan modtage modpartens tilbagetrædelseserklæring, jf. VML § 44, stk. 1, 2. pkt., hvilket er en undtagelse til hovedreglen om, at umyndige ikke kan forpligte sig ved retshandler, herunder modtage påbud.

Hvis aftaleparten er i ond tro med hensyn til den umyndiges hjemmel til at indgå aftalen ved enten at være vidende eller blot have mistanke om modpartens manglende evne til at forpligte sig,¹⁷⁹ kan han først træde tilbage efter udløbet af den frist, som ved aftalens indgåelse blev fastsat til at indhente godkendelse, eller som med rimelighed¹⁸⁰ måtte forudsættes at medgå hertil jf. VML § 44, stk. 2. Så læn-

¹⁷⁵ Bryde Andersen s. 389. Iversen nævner i Umyndiges formue, s. 212 note 1, at udtrykket ”ugyldig aftale” ikke er sproglig korrekt, idet en umyndigs aftale ikke på noget tidspunkt har været gyldig. Se også Karnov pkt. 130 vedr. VML. Begrebet benyttes her af pædagogiske årsager.

¹⁷⁶ Forudsat i Udkast s. 69.

¹⁷⁷ VML Kom s. 616ff.

¹⁷⁸ Se Bet 1247 s. 335ff.

¹⁷⁹ Umyndiges formue s. 207 note 10.

¹⁸⁰ Hvor lang tid er rimelig tid er et konkret skøn udøvet af domstolene jf. udkast s. 71.

ge fristen løber, er aftaleparten, men ikke den umyndige, bundet af aftalen.¹⁸¹

I praksis forekommer det dog i en del tilfælde, at en aftale vedr. fx mobilabonnement indgås med en mindreårig, selv om aftaleparten ved, at den er ugyldig. Herved accepterer aftaleparten risikoen, idet denne kender vedkommendes alder og ved, at værgeren ikke er blevet eller vil blive spurgt. Begge parter forestiller sig i disse tilfælde, at den umyndige senere kan betale med penge, som er omfattet af VML § 42.¹⁸²

4.2.2. Parternes tilbageleveringspligt

Udgangspunktet for retsvirkningen af ugyldighed er, at parterne skal stilles, som om aftalen aldrig var indgået, hvilket svarer til alm. formueretlige regler.¹⁸³ Begge parter må således opfylde modpartens vindikationskrav og udlevere, hvad der er i behold af det modtagne,¹⁸⁴ og hvis dette ikke er muligt, erstatte dets værdi, jf. VML § 45, stk. 1, 1. pkt.

Overtakserede tjenester er ikke af en sådan karakter, at de kan tilbageleveres, og det er derfor her alene relevant at diskutere erstatningsopgørelsen.

4.2.3. Parternes erstatningspligt

En ugyldig aftale udelukker efter alm. aftaleretlige regler muligheden for at få erstatning efter den positive opfyldelsesinteresse. Aftaleparten kan således alene få erstatning efter den negative kontraktsinteresse, som alene dækker udgifter afholdt forgæves i tillid til handlen. Erstatningen skal i forhold til den umyndige sammenholdes med bestemmelsen i VML § 45, som angår det økonomiske opgør, efter en aftale er blevet ugyldig i medfør af VML § 44.

Aftalepartens erstatningsansvar i medfør af VML § 45 er strengere end efter alm. erstatningsretlige regler i kontrakt,¹⁸⁵ idet aftalepartens pligt er, at "erstatte dets værdi".¹⁸⁶ Den umyndiges erstatningsansvar er derimod ud fra formålet med loven lempet i medfør af VML § 45, stk. 1, in fine.¹⁸⁷ Den umyndige skal alene erstatte, hvad der er kommet denne til nytte, jf. VML § 45.¹⁸⁸ Formålet med nytte-reglen, som er en særlig udformning i forhold til den alm. berigelsesgrundsætning er, at beskytte den umyndige mod uforsigtige og uovervejede handlinger.¹⁸⁹ Nyttesynspunktet fastlægges ud fra, om den umyndige har anvendt pengene til at afholde udgifter, som nødven-

¹⁸¹ VML Kom s. 619, Taksøe-Jensen s. 92.

¹⁸² VML Kom s. 620.

¹⁸³ Bryde Andersen s. 389.

¹⁸⁴ Jf. Udkast s. 74.

¹⁸⁵ Jf. Udkast s. 75.

¹⁸⁶ Umyndiges formue p 215, VML kom s. 622.

¹⁸⁷ Udkast p. 75, Umyndiges formue s. 214.

¹⁸⁸ Se Udkast s. 75 f samt bet 1247 1993 s. 336ff. Se også TN 04 s. 50f.

¹⁸⁹ Karnov pkt. 133 vedr. VML.

digvis måtte afholdes, såsom husleje, transportudgifter etc.¹⁹⁰ Afgørende er her en bedømmelse af den almindelige fornuftighed efter forholdene, da forbruget skete.¹⁹¹

I forhold til overtakserede SMS'er kan hverken ringetoner, logoer eller vittigheder antages at være kommet den umyndige til nytte.¹⁹² Det må dog antages, at tjenester købt via overtakserede SMS'er i fremtiden vil kunne være af nytte, og der kan det blive relevant at tale om erstatning efter VML § 45. Det kan fx være tilfældet, hvis den umyndige har benyttet mobilen til at købe en togbillet.

Erstatningsbestemmelsen i VML § 45, stk. 1 er favorabel for den umyndige og tilsvarende til ugunst for aftaleparten. Derfor indeholder VML § 45, stk. 2 og 3 særlige regler, hvor forholdet bedømmes anderledes, hvis den umyndige har foranlediget den anden part til at indgå aftalen.¹⁹³ Det er tidspunktet for aftalens indgåelse, som er afgørende for, om den umyndiges erstatningspligt skal bedømmes efter den lempelige regel i VML § 45, stk. 1 eller de strenge regler i VML § 45, stk. 2 og 3.

Hvis den umyndige således urigtigt har anført, at der fx er tale om selverhverv, eller at samtykke fra værgeren er indhentet, skal den umyndige erstatte i det omfang, det findes rimeligt, jf. VML § 45, stk. 2. Alene fortielsen over for den anden part om, at pågældende er mindreårig, kan dog ikke bringe bestemmelsen i spil,¹⁹⁴ idet det må kræves, at denne aktivt har forledt aftaleparten til at indgå aftalen.

Rimelighedsvurderingen er en skønsmæssig vurdering, som minimalt må svare til erstatning efter nytteværdisynspunktet og maksimalt kan være erstatning efter den negative kontraktsinteresse.¹⁹⁵

Et eksempel fra praksis findes i JÅ 2003,¹⁹⁶ hvor en 17-årig på internettet indgik aftale om teleabonnement i form af en taletidskonto med mulighed for kredit i 7 dage - eller op til 200 kr. Hun opgav urigtigt fødselsår, så hun fremstod som myndig. Efter at have foretaget en afvejningen af de to parter interesser kom nævnet til den konklusion ud fra en rimelighedsvurdering, at den umyndige alene skulle betale 500 kr. ud af en oparbejdet gæld på 5.508 kr.

Den umyndige kan endeligt ifalde erstatningsansvar efter de alm. erstatningsregler, jf. VML § 45, stk. 3, hvis denne ved aftalens indgåelse har gjort sig skyldig i strafbart forhold, som har haft relation til den umyndiges påståede hjemmel til at indgå aftalen ved fx at have forfalsket dåbsattest eller lign. Det er en forudsætning for bestemmelsens anvendelse, at den umyndige er over den kriminelle lavalder, men det er ikke et krav, at den unge rent faktisk strafferetlig bliver

¹⁹⁰ Se Aftaler og mellemmand s. 150, VML Kom s. 623f samt Umyndiges formue s.218, hvor det antages at også hensigtsmæssige udgifter rummes af ordene i § 45.

¹⁹¹ VML Kom s. 624, Taksøe-Jensen s. 99 samt udkast s. 75ff.

¹⁹² TN 04 s. 71f.

¹⁹³ Aftaler og mellemmand s. 150f.

¹⁹⁴ VML Kom s. 627, Umyndiges formue s.226f.

¹⁹⁵ Jf. Udkast s.76. Se også VML Kom s. 627f, Taksøe-Jensen s. 94f, Umyndiges formue s. 228, E. Andersen, s. 66 samt Karnov pkt. 136 vedr. VML.

¹⁹⁶ Pkt. 6.4.14 p. 81f. Se Aftaler og mellemmand p. 151 med note 70.

draget til ansvar.¹⁹⁷ Aftaleparten har her et ubetinget krav på den negative kontraktsinteresse.¹⁹⁸

4.3. Undtagelser til VML § 1, stk. 2

VML § 1 udelukker ikke absolut, at børn og unge kan forpligte sig ved retshandler, jf. VML kap 6.¹⁹⁹ Baggrunden her er, at umyndighed omfatter alle økonomiske spørgsmål, og det er fundet rimeligt særligt i forhold til de ældste unge i gruppen af umyndige, at de har mulighed for selvbestemmelse på begrænsede områder.²⁰⁰ Det er alene de undtagelser, der er relevante for afhandlingens emne, som er medtaget.

4.3.1. Konsekvensen af undtagelserne

Den umyndige kan foretage enhver disposition med et beløb, han har til fri rådighed. Modstykket til dispositionsadgangen er, at den umyndige hæfter med hele sin formue for opfyldelsen af de påtagne forpligtelser, og det ikke blot med selverhvervet.²⁰¹

Undtagelserne betyder således, at en mindreårig uden værgens tilladelse kan oprette en forudbetalt konto, købe taletidskort og lignende uden mulighed for overtræk, så længe kontoen alene betales af midler, som den mindreårige har fri rådighed over. En mindreårig kan med en sådan konto endvidere indgå fjernsalgsaftaler.

4.3.2. Undtagelserne

a) Selverhverv

Ifølge VML § 42, stk. 1, nr. 1 råder den umyndige selv over, hvad han har erhvervet ved eget arbejde, efter han er fyldt 15 år.²⁰² Bestemmelsen kræver, at både det arbejde, der begrunder indtjeningen, og selve erhvervelsen af disse midler, skal have fundet sted efter det fyldte 15. år.²⁰³ Arbejdet skal endvidere være ”erhvervet ved eget arbejde”, hvilket indbefatter enhver form for selvstændig økonomisk virksomhed, som den mindreårige udfører.²⁰⁴ Hvis et aktiv kun delvist er erhvervet for selverhvervede midler, gælder VML § 42, stk.1, 2. pkt. ikke, jf. U.1959.227 V.

¹⁹⁷ Umyndiges formue p. 229.

¹⁹⁸ Umyndiges formue s. 229, E. Andersen s. 67, som dog åbner muligheden for i særlige tilfælde at tilkende opfyldelsesinteresse. Se også udkast s. 77f, Karnov pkt. 137 vedr. VML.

¹⁹⁹ Se FT 94/95 s. 2457, s. 2481.

²⁰⁰ VML Kom s. 593, Udkast s. 61 ff. Se også FT 94/95 s. 2457 om begrænsningen i form af forældremyndighedsindehaverens adgang til at træffe afgørelser om den mindreåriges personlige forhold.

²⁰¹ VML Kom s. 599, Umyndiges formue s. 164.

²⁰² Karnov pkt. 118 vedr. VML.

²⁰³ Umyndiges formue s. 159 samt VML Kom s. 596.

²⁰⁴ Umyndiges formue s. 159f. Fx er børnepenge og erstatning for personskade ikke omfattet.

b) Gaver eller friarv ved testamente

Det følger af VML § 42, stk. 1, nr. 2, at den umyndige selv råder over, hvad denne har fået til fri rådighed som gave eller som friarv ved testamente.²⁰⁵

Det vil bero på en fortolkning af gaveløftet eller testamentet, om genstanden er overladt den umyndige til dennes frie rådighed. Her er ingen aldersgrænse, men det er dog et krav, at den umyndiges dømmekraft på tidspunktet for gaveløftets afgivelse er så udviklet, at den forstår betydningen af gaveretshandlen.²⁰⁶

c) Midler som værgeren har overladt til fri rådighed

Efter VML § 42, stk. 1, nr. 3 har den umyndige selv rådighed over, hvad der efter VML § 25, stk. 3 er overladt denne. VML § 25, stk. 3 indebærer, at værgeren kan overlade den umyndige penge til egen rådighed, hvis værgeren finder det forsvarligt, at den umyndige sørger for sine egne behov.²⁰⁷ Der gælder ingen aldersgrænse for bestemmelsens anvendelse.²⁰⁸

d) Fuldmægtig i egne anliggender

VML giver ikke en udtømmende angivelse af de tilfælde, hvor en mindreårig gyldigt kan råde.

Værgeren kan på forhånd bemyndige den mindreårige fuldmagt til at handle i egne anliggender.²⁰⁹

Dette antages at være muligt i mindre omfang med den absolutte grænse, at værgeren ikke vil kunne overlade den umyndige fri rådighed i de tilfælde, hvor tilladelse fra statsforvaltningen er nødvendig.²¹⁰

e) Efterfølgende godkendelse

Værgeren kan efterfølgende over for aftaleparten ratihabere en aftale, den umyndige har indgået, og dermed gøre den gyldig.²¹¹ Godkendelse kan enten gives af værgeren udtrykkeligt eller stiltiende, men det er et krav, at det klart fremgår af værgens adfærd, at denne samtykker. Passivitet fra værgeren på trods af viden om hans myndlings aftale er således ikke tilstrækkeligt til at have retsvirkning som godkendelse, jf. U.1932.833. ØLD.²¹² Den umyndig kan i øvrigt selv over for aftaleparten godkende aftalen efter at være blevet myndig.²¹³

²⁰⁵ Se Udkast s. 65 f.

²⁰⁶ Udkast s. 65, Umyndiges formue s. 174 note 30 a) VML Kom s. 596f, samt Karnov pkt. 119 vedr. VML.

²⁰⁷ Bet 1247 s. 254 f, VML Kom s. 612.

²⁰⁸ VML Kom. S. 598.

²⁰⁹ Se Udkast s. 53.

²¹⁰ Umyndiges formue s. 179, VML Kom s. 612 Se bek. 927 for afgrænsning af de tilfælde, hvor godkendelse fra statsforvaltningen er påkrævet.

²¹¹ Udkast s. 53, VML kom s. 613, Umyndiges formue s. 187f samt Taksøe-Jensen s. 84f.

²¹² Det antages i Aftaler og mellemmand s. 144 med note 57, at længere tids passivitet kan tillægges aftalestiftende virkning.

²¹³ Se U.1963.214/IV.

f) ”Pengereglen”

I praksis er der udviklet en regel, som indebærer, at der ikke over for den, der modtager penge i tillid til betalernes beføjelse til at råde over disse, kan fremsættes nogen indsigelse vedr. spørgsmålet om dennes ret til at råde over de modtagne penge.²¹⁴

Begrundelsen for reglen er praktiske omsætningshensyn, idet det ville være en uoverkommelig byrde at forvente, at aftaleparten undersøger, om den, som opfylder en aftale retmæssigt, er berettiget til at råde over de kontanter han betaler med.²¹⁵

Reglen gælder alene, hvis der ikke er omstændigheder ved retshandlen, som giver eller burde give aftaleparten mistanke om, at den person, som betaler, ikke har rådighed over beløbet. Hvis den umyndiges udseende, optræden og evt. andre omstændigheder har givet aftaleparten grund til at betvivle, at betaleren kan råde over pengene, så vil der sjældent ved andet end bagatelagtige køb kunne blive tale om at beskytte aftaleparten med pengereglen.²¹⁶

Reglen finder alene anvendelse ved betaling med rede penge, som er den mindreåriges uden, denne dog har rådighed over dem. Reglen kan derfor ikke antages at gælde i elektroniske betalingsforhold.²¹⁷

Pengereglen kan dog have betydning indirekte ved forudbetalte betalingsmidler, idet en mindreårig kan indgå en købsaftale af telefonkort ved brug af kontante penge, hvilket siden hen bemyndiger denne til via telefonkortet at foretage elektroniske betalinger.

4.4. Fælles regler for den umyndiges selvstændige rådighed

4.4.1. Surrogater

Rådigheden omfatter også indtægter af det erhvervede, og hvad der træder i stedet herfor, jf. VML § 42, stk. 2, 1. pkt.²¹⁸ Værgen kan med statsforvaltningens godkendelse fratage den umyndige rådigheden, hvis det er nødvendigt af hensyn til dennes velfærd, jf. VML § 42, stk. 3.²¹⁹

4.4.2. Gældsforpligtelser

Den umyndiges mulighed for at disponere over midler, som denne har til fri rådighed, er undergivet den begrænsning, at rådigheden ikke giver adgang til at påtage sig gældsforpligtelser, jf. VML § 42, stk. 2, 2. pkt. VML § 42 hjemler således alene ret til direkte rådighed.²²⁰

Forbudet mod gældsforpligtelser indebærer, at den mindreårige ikke kan råde over sit endnu ikke erhvervede selverhverv, gave osv.²²¹

²¹⁴ Udkast s. 67, FT 94/95 s. 2455 Se også Aftaler og mellemmand s. 147f, Umyndiges formue s. 179ff samt VML Kom s. 614f. Se fra praksis U.1928.615 Ø.

²¹⁵ Umyndiges formue p 180.

²¹⁶ Se umyndiges formue, p 181 note 43.

²¹⁷ TN 04 s. 26.

²¹⁸ Udkast s. 62.

²¹⁹ Vedr. gevinst af selverhverv, se Taksøe-Jensen s. 72f, umyndiges formue s. 160 med note 12 og VML Kom s. 602.

²²⁰ VML Kom s. 599, Umyndiges formue s. 161ff.

²²¹ Udkast s. 62f.

Det gælder uanset, hvilken grad af sandsynlighed den mindreårige bygger sine forventninger om den fremtidige indtjening på. Forbudet rækker dog videre og afskærer også den mindreårige fra at påtage sig gældsforpligtelser, selv om han allerede råder over midler, som aftaleparten i givet fald (senere) vil kunne opnå fyldestgørelse i.²²²

Det er således kun muligt at indgå aftaler, som straks kan opfyldes, hvormed forstås kontant betaling i streng forstand.²²³ Forbudet imod gældsstiftelse indebærer derfor, at der ikke kan købes på kredit eller på afbetaling.²²⁴ En umyndig kan således som udgangspunkt ikke indgå aftaler om løbende abonnement eller fjernsalg, selv om det forventes, at de senere forpligtelser kan opfyldes ved fx selverhverv,²²⁵ idet rådighedsadgangen er begrænset til at omfatte allerede erhvervede midler i forbindelse med aktuelle betalingsforpligtelser.²²⁶

Spørgsmålet er, om gældsforpligtelse for den mindreårige er mulig, hvis godkendelse fra værger indhentes. Det interessante i forhold til afhandlingen er særligt, i hvilket omfang en godkendelse fra værger er tilstrækkelig for, at en mindreårig kan indgå aftale om et mobilabonnement.

Det følger af værgemålsbekendtgørelsens § 7, at værger skal have statsforvaltningens godkendelse til at stifte gæld udover, hvad der sædvanligvis kræves til fyldestgørelse af fornødenhederne for den, der er under værgemål.²²⁷ Området herfor er snævert,²²⁸ og det vil fx ligge udenfor værgens kompetence at samtykke til en kassekredit med overtræksret. Værgens kompetence til at indgå aftaler, som indebærer gældsforpligtelser, er således begrænset, idet alle mere betydelige foranstaltninger kræver samtykke fra statsforvaltningen.²²⁹

Det må derfor antages, at samtykke til abonnement med mulighed for at sende overtakserede SMS'er vil være udelukket, idet værger ganske som ved aftaler om kreditkort og betalingskort, ikke kan forpligte den mindreårige, når det giver adgang til at stifte ganske betydelig gæld. Det kan derimod diskuteres, om værger kan give samtykke til, at den mindreårige indgår aftale om et almindeligt mobilabonnement med mulighed for at sende almindelige SMS'er. Der kan her argumenteres for, at det vil være sædvanligt og dermed muligt for værger at godkende.²³⁰

Der foreligger vedr. samtykke til mobilabonnement ingen tilgængelig praksis i forhold til godkendelse fra statsforvaltningen til gældsstiftelse.²³¹ Det må formodes, at statsforvaltningen vil være til-

²²² Umyndiges formue s. 164ff.

²²³ Umyndiges formue s. 165 med note 17, E. Andersen s. 53.

²²⁴ Umyndiges formue s. 109f, s. 161, VML Kom s. 599 samt Taksøe-Jensen s. 120.

²²⁵ VML Kom s. 599.

²²⁶ Umyndiges formue s. 164f samt Taksøe-Jensen s. 73f.

²²⁷ Sædvanlig går både på behovet og selve gældstiftelsen, jf. U.1978B.381.

²²⁸ Umyndiges formue s. 110.

²²⁹ FT 94/95 s. 2456.

²³⁰ Dette antages i TN 04 s. 49, s. 71

²³¹ Oplysning fra www.statsforvaltning.dk, samt Rasmussen s. 40 f. Se i forhold til afslag på ansøgning, som indebar gældsstiftelse for mindreårige: sag 1985-4311-30 fra justitsministeriet gengivet Myndighedsloven s. 209. Baggrunden for konstruktionen var forældrenes ønske om lempeligere beskatning.

bageholden med at give samtykke, hvilket stemmer godt overens med formålet med beskyttelsen af de mindreårige efter VMLs regler. Det skal dog næves, at FO i sin vejledning vedr. betalingskort i pkt. 3.1 anfører, at Civilretsdirektoratet har givet udtryk for den opfattelse, at ansvarsreglerne i BML § 11 ikke bevirker, at en aftale om udstedelse af betalingskort *af den grund* er usædvanlig og derfor kræver statsforvaltningens godkendelse. Det reelle problem i forhold til godkendelse af en abonnementsaftale med mulighed for at sende overtakserede SMS'er er således overtræksrisikoen.

Konklusionen er, at værger formentlig kan samtykke til et almindeligt mobilabonnement uden mulighed for at benytte indholdstjenester og overtræk. Det er tvivlsomt ud fra en formålsfortolkning af beskyttelsehensynet bag VMLs regler, om statsforvaltningen vil samtykke til et almindeligt mobilabonnement uden de ovennævnte begrænsninger.

4.4.2.1. Umyndiges hæftelse

I det følgende vil hhv. hæftelse for tredjemands misbrug og overtræk blive gennemgået i forhold til den situation, at den mindreårige selv gyldigt har indgået abonnementsaftalen. Hvis resultatet af ovenforstående er, at statsforvaltningen ikke vil give samtykke, vil aftalen være ugyldig. Dette har dog ikke konsekvenser i forhold til hæftelsen for overtræk eller tredjemands misbrug og dermed den videre gennemgang, da følgerne er de samme, uanset om aftalen er ugyldig eller ej, idet hæftelsen i sig selv vil være ugyldig, jf. VML § 44.

Der findes ingen praksis på området for den umyndiges hæftelse for gæld vedr. overtakserede tjenester, men det kan til illustration undersøges, hvordan det forholder sig med betalingskort til børn og unge, idet der er ligheder mellem de to situationer, da både betalingskort og SIM-kort er betalingsmidler i BMLs forstand jf. BML § 1, stk. 2, nr. 1 og 2, og begge giver mulighed for potentiel ubegrænset gæld.

Der findes dog heller ingen praksis tilgængelig på dette område, men FO har udarbejdet en vejledning vedr. betalingskort, 2004, som har paralleller til den konkrete problemstilling.

a) Hæftelse ved misbrug

Det er ovenfor i pkt.3.2.5, fastslået, at BML ikke behandler problemet i forhold til umyndiges evt. hæftelse for misbrug af betalingsmidlet.

FO antager i sin vejledning vedr. unge og betalingskort, at løsningen skal findes ved sammenkoblingen mellem BML og VML kombineret med alm. erstatningsretlige regler.²³²

Hæftelse for misbrug af betalingsmidlet må herefter antages alene at kunne gøres gældende af teleselskaberne direkte over for en mindreårig i overensstemmelse med VMLs regler og reglerne om børns erstatningsansvar i medfør af EAL § 24a.²³³ Det betyder, at kun i de tilfælde, hvor den unges retsstilling vil blive forbedret ved anven-

²³² Se VML Kom s. 600. Karstoft s. 102.

²³³ Tidl. Myndighedsloven § 63. Se om bestemmelsen Udkast s. 97ff, Umyndiges formue 2. udgave 1983 s. 217ff, Myndighedsloven s. 162ff. Erstatningsretten kap. 5, samt EAL Kom s. 511ff.

delsen af BML i forhold til de almindelige regler, kan hæftelse efter BML § 11 anvendes.

Da selvriskoreglen i BML § 11, stk. 2 begrundes ansvar for brugeren uden culpa, kan bestemmelsen aldrig gøres gældende over for mindreårige. Dette sker, da der i så fald vil være tale om gældsstiftelse og ikke erstatningsansvar, hvilket er i strid med VML § 1, stk. 2. Hvis den umyndige har handlet mindst simpelt uagtsomt, så kan denne dog komme til at hæfte for selvriskoen.²³⁴

Ifølge FO skal BML § 11, stk. 3- 5 alene anvendes i de særlige tilfælde, hvor et ansvar kan gøres gældende over for den unge efter VML eller efter alm. erstatningsregler, og bestemmelsernes forbrugerbeskyttelseshensyn er til den unges fordel pga. ansvarsbegrænsningen på 8.000 kr. Den ansvarsnorm, der gælder for en mindreårig, bør ifølge FO være mindre restriktiv end for en myndig person, således at en fortolkning af ansvarsbestemmelserne efter BML § 11, stk. 3-4 foretages i overensstemmelse med den praksis, der gælder for mindreåriges erstatningsansvar.²³⁵ Et barn under 15 år ifalder efter alm. erstatningsretlig praksis alene ansvar, når det har handlet anderledes, end et normalt socialt veltilpasset barn på samme alder kunne forventes at handle i en tilsvarende situation.²³⁶ Ansvaret skal endelig afgøres efter den bevisbyrde-regel, der følger af BML § 11, stk. 6.²³⁷

Størrelsen af erstatningen skal fastsættes i overensstemmelse med VLM's regler og dermed efter nyttesynspunktet. I langt de fleste tilfælde vil den umyndige ikke have draget nytte af misbruget, og skal derfor ikke erstatte noget.

b) Overtræk

Forbudet mod gældsstiftelse betyder grundlæggende, at det ikke bør være muligt for en mindreårig at oprette en et abonnement med mulighed for overtræk. Såfremt der sker overtræk, vil den gældsstiftelse, der sker ved overtrækket, være ugyldig, jf. VML § 42, stk. 2, 2. pkt.²³⁸ Dette er tilfældet, medmindre statsforvaltningen har givet sin godkendelse, idet værgeren ikke har kompetence til at godkende et overtræk.²³⁹ Ifølge FO reguleres pengeinstituttets krav på tilbagebetaling i tilfælde af en mindreårigs overtræk af nyttereglen i VML § 45, stk. 1, dog jf. stk. 2 og 3.²⁴⁰ Det samme må gælde for teleudbydere, således, at den unge alene skal betale i det omfang, dette er kommet den pågældende til nytte, hvis der er indgået en lovlig aftale om forudbetalt abonnement eller abonnement med saldomaksimum, men sker overtræk.

FO angiver i øvrigt i sin vejledning vedr. betalingskort, at pengeinstitutterne skal foretage en vurdering af den mindreåriges egnethed i forbindelse med udstedelsen af et betalingskort. Dette sker ikke i

²³⁴ Spørgsmålet er ikke behandlet i vejledningen, men se Karstof s. 102.

²³⁵ FO's vejledning pkt. 3.1.3.

²³⁶ Erstatningsretten s. 90f, EAL Kom s. 513f samt Karnov pkt. 125 vedr. EAL.

²³⁷ FO's vejledning pkt. 3.1.2.

²³⁸ Se FO's vejledning pkt. 4.

²³⁹ FO's vejledning pkt. 4.1. Se også TN 04 s. 49f.

²⁴⁰ Se om check- og lønkonti hhv. Taksøe-Jensen s. 74f og Umyndiges formue s. 165f. Se i øvrigt Civilretsdirektoratets sag 1998-809-15 gengivet VML Kom p. 600.

forbindelse med udstedelse af mobilabonnementer, primært fordi den praktiske løsning er, at forældrene tegner abonnementet. En egnethedsvurdering ville dog være mulig, hvis teleselskaberne indførte en praksis med angivelse af både kunde og bruger ved indgåelse af abonnementsaftaler. Se pkt. 4.5.1.

4.4.2.2. Værgens hæftelse

Hvis værgen på vegne af sin myndling godkender en aftale og evt. underskriver som værge, forpligtes denne ikke som debitor.²⁴¹ Det er endvidere ud fra kautionsretlige principper tvivlsomt, om værgen hæfter for den mindreåriges brug af overtakserede SMS'er. Betingelserne herfor er for det første, at der skal der være indgået en aftale om kaution i overensstemmelsen med alm. aftaleretlige regler; for det andet er en kautionist som udgangspunkt alene forpligtet, såfremt hovedmanden også er det, idet det normalt er en forudsætning for kautionsforpligtelsen, at hovedfordringen er gyldigt stiftet.²⁴² Det anføres dog som modifikation hertil, at en kautionist, der har afgivet sit løfte med viden om, at hovedmanden er umyndig, anses for forpligtet af sit løfte.²⁴³ Det antages at være en betingelse for kautionistens forpligtelse, at hovedmandens umyndighed er individuelt påtegnet kontrakten, og at kautionisten til trods herfor underskriver.²⁴⁴ Det skal her bemærkes, at situationen, hvor både kreditor og kautionisten er bekendt med umyndigheden og dermed hovedfordringens ugyldighed ikke er behandlet i teori eller praksis. Løsningen kan muligvis findes i styrkeforholdet mellem teleselskabet og forældrene, således at hæftelsen i sidste ende ender hos teleselskabet, der virker som professionel erhvervsdrivende.²⁴⁵

Værgen hæfter således som udgangspunkt ikke alternativt til den umyndige. Værgen kan dog være ansvarlig over for aftaleparten ud fra erstatningsretlige overvejelser, men dette forudsætter et ansvarsgrundlag og dermed, at værgen har foretaget sig noget, han kan bebrejdes, såsom vildledt aftaleparten.²⁴⁶

Hvis værgen underskriver som aftalepart sammen med den umyndige bliver de solidariske skyldnere jf. GBL § 2, stk. 1.²⁴⁷ Udgangspunktet er, at en debtors skyldsforhold som udgangspunkt ikke ændres af, at en meddebitor ikke er forpligtet fx pga. umyndighed.²⁴⁸ Der gøres dog en undtagelse i de tilfælde, hvor kreditor burde forstå, at medhæftelse var af væsentlig betydning, idet de resterende debitorer, hvis forpligtelse ikke rammes af ugyldighedsgrunden, har tillagt adgangen til regres væsentlig betydning.²⁴⁹ Som ved kaution vil værgen dog være bekendt med umyndigheden, og barnets medhæftelse

²⁴¹ Umyndiges formue s. 110, Taksøe-Jensen s. 120.

²⁴² Se Gomard s. 59, Godske Pedersen s. 21 samt Beck Thomsen s. 64ff.

²⁴³ Gomard s. 60, Godske Pedersen s. 21 samt Beck Thomsen s. 64ff. Se U.1968.352 V og Jørgen Nørgaards kommentar hertil i U.1968.B.369ff.

²⁴⁴ Umyndiges formue s. 110 f med note 50.

²⁴⁵ Heegaard s. 47.

²⁴⁶ TN 04 s. 72.

²⁴⁷ Umyndiges formue s. 111.

²⁴⁸ Se GBL Kom s. 37.

²⁴⁹ Gomard s. 61, umyndiges formue s. 111 note 51 samt GBL Kom s. 37.

kan således ikke være en væsentlig forudsætning for aftalen. Værgen bliver således forpligtet til at opfylde kontrakten, mens den umyndige over for aftaleparten og værgen kun er forpligtet til tilbagelevering samt erstatning efter VML § 45.

4.5. Den praktiske løsning

Det ovenfor anført beskriver situationen, hvor abonnementet, som ligger til grund for aftalen med teleselskabet, er indgået af den mindreårige selv. Denne situation er dog i et vist omfang rent teoretisk, idet teleudbyderne oftest sørger for at få værgens underskrift på telefonkontrakten.²⁵⁰

Når alene værgen underskriver sig som kontraktsansvarlig, hæfter denne umiddelbart. Det betyder, at den mindreårige ikke selv hæfter over for teleudbyderen.

Det er i den forbindelse relevant at diskutere, om den myndige kontraktsansvarlige hæfter for enhver brug, som den mindreårige, der får overladt mobiltelefonen, foretager, uanset om dette ligger uden for abonnementsaftalens ”kerneområde” – dvs. mere og andet end telefonsamtaler og almindelige SMS’er.

Udgangspunktet er, at forældrene som kontraktspart hæfter for det forbrug, deres mindreårige barn har haft, når de har overladt en mobiltelefon med abonnement til denne, idet forældrene herved bemyndiger og accepterer, at den umyndige med bindende virkning kan foretage opkald, sende SMS’er og bestille overtakserede tjenester.²⁵¹ Der findes dog modifikationer til dette udgangspunkt.

For det første hæfter forældrene ikke for abonnementer på løbende levering af overtakserede SMS’er til deres børn. Dette følger allerede af det faktum, at en umyndig ikke ugyldig kan indgå en abonnementsaftale, hvilket ikke ændres ved, at den umyndige er blevet overladt telefonen. Hvis et barn ugyldigt har indgået en aftale af en sådan art, betyder det, at forældrene, som indehavere af mobilabonnementet, kan afvise at betale.²⁵² Det antages i tråd hermed i FO’s vejledning om børn, unge og markedsføring pkt. 7.3. at være i strid med god markedsføring, hvis børn og unge kan tegne abonnement uden forældres samtykke, hvilket også var resultatet i FR 03,²⁵³ hvor en aftale mellem en 11-årig dreng og udbyderen af vitser om et abonnement på vitser, der løbende blev sendt som SMS-beskeder, bestilt af den umyndige, var ugyldig pga. umyndighed. Aftalen var derfor ikke bindende for faderen jf. VML § 1, stk. 2.

For det andet viser praksis, at forældrene ikke hæfter i tilfælde, hvor indholdsudbyderen til den unge har oplyst, at ydelsen er gratis. Således hæftede en far ikke for 2 børns bestilling af overtakserede SMS fra en hjemmeside, idet udbyderens markedsføring havde bibragt børnene det indtryk, at ydelserne var gratis. Det afgørende her er ikke

²⁵⁰ TN 04 s. 50f, FR 06 s. 85.

²⁵¹ ”Umyndige handler”, Rasmussen s. 36.

²⁵² ”Umyndige handler”.

²⁵³ Pkt. 6.4.9. (2003-4054/7-699).

børnenes manglende økonomiske habilitet, men behovet for beskyttelse af disse i forbindelse med markedsføring.²⁵⁴

Der opstilles endvidere i FR 06 en tese om, at forældrene formentlig heller ikke hæfter for barnets overtakserede SMS'er, når barnet løbende på en hjemmeside målrettet til børn har købt fx virtuelle ting eller spillepenge som led i et internetspil.²⁵⁵ Der findes dog på nuværende tidspunkt ingen praksis fra Forbrugerklagenævnet til at bakke antagelsen op.

4.5.1. *Diskussion af den praktiske løsning*

Den praktiske løsning med forældre, der tegner abonnementer til deres børn, efterlader nogle uløste problemer. For det første udstyres børnene med et betalingsmiddel, hvilket kan give problemer i forbindelse med administration af forbrug, og for det andet kan de ydelser, som barnet på baggrund af abonnementet kan tilegne sig, være problematiske. I forhold til markedsføring og udbuddet af ydelser må der fx ikke i et abonnement, som benyttes af børn være muligt at købe pornografiske tjenester.²⁵⁶ MFL § 8 sikrer sammenholdt med MFL § 1, at markedsføringen rettet mod børn og unge ikke må indeholde pornografisk materiale. Dette skyldes, at man ved brug af seksuelle undertoner i reklamer, der henvender sig til børn og unge, krænker deres naturlige blufærdighed og bringer dem ind i et univers, som de endnu ikke har forudsætninger til at bevæge sig i.²⁵⁷

FO har i sine vejledninger på området anført, at forældre, når de tegner abonnementet, bør angive, at abonnementet er til en mindreårig bruger.²⁵⁸ Teleselskaberne vil på den måde få positiv viden herom, hvilket afføder en forpligtelse til at give ekstra vejledning til forældrene om de risici, som kan være forbundet dermed, således at de er klædt på at til forstå, hvad det betyder i forhold til hæftelse og ydelser. Det vil endvidere klart være en overtrædelse af god markedsførings-skik i forhold til børn og unge at udbyde erotiske tjenester tilgængelige på deres mobil, hvis teleudbyderen er klar over, at brugeren af mobilen er mindreårig.

De erhvervsdrivende bør sikre, at forældrene får den nødvendig vejledning om de risici, der kan være forbundet med at udlevere en mobiltelefon til en mindreårig, samt hvilke foranstaltninger, der kan træffes for at imødegå disse, herunder muligheden for saldokontrol.²⁵⁹ Der er taget forskellige tiltag til forældreinformation, bl.a. har TI lavet en brochure "Børn og mobiltelefoner: Vejledning til forældre ved køb af mobiltelefoner".²⁶⁰ Det kan diskuteres, om pjecen er fyldestgørende. I pjecen gøres opmærksom på det afgørende valg mellem forudbe-

²⁵⁴ Se FKN 2004- 4054/7-748.

²⁵⁵ S.85.

²⁵⁶ Se Fælles Nordiske s. 10. Se tilsagn til FO ang. salg af erotiske SMS tilgængelig på www.forbrug.dk. Publiceret 20-12-2006.

²⁵⁷ Jf. FT 05/06 p.21 ad MFL § 8, stk. 1.

²⁵⁸ FR 06 s. 86. Se også Fælles Nordisk p. 10.

²⁵⁹ Se FR 06 s. 86.

²⁶⁰ Telia har lavet en pjeces om børn og mobiltelefoner, men denne har ikke været mulig at få udleveret.

talte telekort og et løbende mobilabonnement, hvortil det korrekt nævnes, at unge under 18 år ikke selv må tegne mobilabonnement, og forældrene hæfter for regningen, hvis abonnementet tegnes i deres navn. Endvidere anføres flere muligheder for at undgå overforbrug eller misbrug af barnets mobiltelefon i form af saldokontrol og spærring for visse opkald. Endelig gøres der opmærksom på, hvordan der via mobiltelefonen kan betales for en række ydelser som logoer, ringetoner, og man opfordrer forældrene til at tage en snak med barnet og lave aftaler om, hvorvidt og hvornår barnet kan benytte tjenesterne. Der angives også muligheden for helt at spærre for ydelserne.

I forhold til pornografiske tjenester gøres opmærksom på muligheden for at fravælge tjenesterne, så de ikke er tilgængelige på mobiltelefonen, samt hvorledes frameldelsen kan ske. Da en del tjenester med voksenindhold er gratis, private eller udenlandske, er det dog ikke muligt at spærre totalt, og pjecen understreger derfor vigtigheden af at have kommunikeret til barnet, hvad mobiltelefonen kan og må bruges til.

En del af pjecen lægger således op til, at forældrene skal spille den afgørende rolle i forhold til børnenes forbrug. Dette kan i visse tilfælde være problematisk, da forældrene ikke nødvendigvis kan overskue faldgrubberne i forhold til overtakserede SMS'er, og derfor ikke formår at give den nødvendige vejledning til deres børn.²⁶¹

Det er blevet foreslået, at teleselskaberne indfører særlige børneabonnementer, hvor der skal tages aktiv stilling, før det er muligt at sende overtakserede SMS'er,²⁶² og hvor udgangspunktet også vil være, at mobilen vil blive spærret for fx erotisk indhold. Telebranchen har dog afvist forslaget som unødvendigt med den begrundelse, at forældre allerede har ganske udmærkede muligheder for at begrænse deres børns brug af indholdsbaseerede tjenester.²⁶³

Praksis viser dog, at det er de færreste forældre, som benytter denne mulighed. I FR 06 var det alene 1% af de adspurgte forældre, som havde valgt en spærring for at forhindre 9-13-årige børns telefonregninger i at løbe løbsk.²⁶⁴

Det er efter denne gennemgang tvivlsomt, om informationen til forældrene er gået igennem, hvilket kan have konsekvenser i forhold til børnene, som i sidste ende har behov for vejledning.

5. Konklusion

Udbudet af overtakserede tjenester er stærkt stigende, og børn og unge er storforbrugere af disse. Selve købet er et fjernsalg, som er reguleret af FAL. Loven er udtryk for en generel forbrugerbeskyttelse på området og det beskyttelsesbehov, som ligger til grund for loven, er specielt fremtrædende, når der er tale om salg til børn og unge.

Undersøgelsen af forskellige annoncer for overtakserede tjenester og varer har vist, at den lovpligtige oplysningspligt efter FAL § 9

²⁶¹ Se FR 05 s. 62f om reklamespil på nettet og SMS konkurrencer.

²⁶² FR 06 s. 56f.

²⁶³ Jf. Hjortdal.

²⁶⁴ FR 06 s. 78, s. 87f.

i langt de fleste tilfælde ikke bliver overholdt. Kun i et af de undersøgte blade, "WITCH", var der taget hensyn til børns uerfarenhed, nysgerrighed og godtroenhed. Dårligst stod det til i "Anders And", som ovenikøbet henvender sig til den yngste målgruppe, og som repræsenterer det største oplag blandt de undersøgte blade. Oplysningerne her var yderst mangelfulde og i visse tilfælde direkte forkerte. Dette er meget problematisk i forhold til børn og unge og i strid med FAL § 11, stk. 3, sidste pkt.

Der er i FAL krav om efterfølgende meddelelse af oplysningerne på papir eller et andet varigt medium. En almindelig mobiltelefon, der alene kan modtage SMS'er anses med den nuværende teknologi ikke for at opfylde kravene til varigt medium, og undtagelsen til FAL § 12, stk. 1 i FAL § 12, stk. 4 er i forhold til overtakserede tjenester derfor reelt hovedreglen. TIs stikprøve og gennemgang af praksis i annoncer viser dog, at det specielt er et problem at opfylde bestemmelsens betingelse om oplysning om fortrydelsesretten. I de tilfælde kan FAL § 12, stk. 4 ikke benyttes, idet det er en forudsætning, at forbrugeren bliver informeret om fortrydelsesretten.

I fremtiden når mobiltelefoner med øget lagerkapacitet bliver almindelige, vil der formentlig ikke være behov for undtagelsen i FAL § 12, stk. 4. Alternativt vil bestemmelsen alene virke i forhold til tjenester til moderate beløb.

Der er som udgangspunkt en fortrydelsesret ved fjernsalg i medfør af FAL § 17, stk. 1, men den praktiske hovedreglen i forhold til overtakserede ydelser er dog, at den erhvervsdrivende iværksætter proceduren for ophør af fortrydelsesretten før tid, jf. FAL § 18, stk. 4. Dette sker, da tilbagelevering eller afinstallering af overtakserede tjenester, ikke er mulig pga. tjenesternes karakter, hvorved fortrydelse for den erhvervsdrivende ikke er hensigtsmæssig. Det er afgørende for bestemmelsens anvendelse, at forbrugers indhentede samtykke indhentes.

Indhentelsen af samtykke efter FAL § 18, stk. 4 gør det muligt for telebranchen samtidigt, at opfylde FAL § 12, stk. 1, idet den i forbindelse med samtykke forespørgslen kan anmode om forbrugers e-mail adresse.

Børn og unges medieforbrug er stort, og der introduceres konstant nye produkter og nye markedsføringsmetoder. Børn og unge er målgruppe for størstedelen af markedsføring af overtakserede tjenester. Annoncerne har problemer med at overholde FAL udover, at de kan være uigennemskuelige for de unge.

MFL beskytter børn og unge mod markedsføringstiltag, som er i strid med god markedsføringsskik, fordi de udnytter den særlige godtroenhed og mangel på erfaring, der karakteriserer denne målgruppe, og som bevirker, at de er lette at påvirke og nemme at præge. Beskyttelsen er i forhold til den tidligere MFL intensiveret ved, at der er indsat positiv bestemmelse om beskyttelsen af børn og unge i MFL § 8. Bestemmelsens stk. 2 er endvidere strafsanktioneret i forhold til visse aggressive markedsføringsformer.

Den hastige udvikling i overtakserede tjenester medfører en udvidet brug af SIM-kortet som betalingsmiddel. Flertallet af børn og

unge er i besiddelse af en mobiltelefon, og af disse er kun ganske få spærrede for overtakserede tjenester.

Som det er nu, benyttes SIM-kortets PIN-kode alene til at tænde telefonen, hvilket gør systemet sårbart overfor misbrug. Det må derfor kræves, at der i takt med, at udbudet af overtakserede tjenester vokser, udvikles et system, som er tilstrækkelig sikkert. Det kan fx være et system, hvor PIN-koden skal indtastes positivt inden hvert køb, hvilket udover at forbedre sikkerheden generelt, også kan være en effektiv beskyttelse mod børn og unges forbrug af overtakserede SMS'er.

For så vidt angår børn og unges hæftelse for tredjemands misbrug af SIM-kortet, løses problemet formentlig ved en kombination af reglerne i VML, BML og alm. erstatningsretlige regler. Det er kun i de tilfælde, hvor den unges retsstilling vil blive forbedret ved anvendelsen af BML i forhold til de alm. regler, at hæftelse efter BML § 11 kan anvendes.

Børn og unge har mange penge til forbrug, men da de er umyndige, kan de som udgangspunkt ikke forpligte sig ved retshandler eller i øvrigt råde over deres formue, jf. VML § 1, stk. 2. En mindreårig kan derfor som udgangspunkt ikke tegne et mobilabonnement, uanset om det er forudbetalt eller løbende, eller indgå en fjernsalgsaftale. Aftaler indgået i strid hermed er ugyldige. Da overtakserede tjenester ikke kan tilbageleveres, er det i den forbindelse alene erstatning, jf. VML § 45, stk. 1, 1. pkt., som er relevant. Den umyndige skal yde erstatning i det omfang, det er kommet denne til nytte, hvilket ikke er tilfældet ved ringetoner eller logoer.

En mindreårig kan alene indgå en aftale uden værgen/statsforvaltningens tilladelse, såfremt denne benytter midler, som er til dennes frie rådighed. Der er dog i medfør af VML § 42, stk. 2, 2. pkt. ikke mulighed for gældsstiftelse, hvilket indebærer, at en umyndig ikke indgå aftaler om løbende abonnement eller fjernsalg. Værgen kan dog i begrænset omfang samtykke til gældsstiftelse. Ved samtykket bliver værgen ikke forpligtet som debitor, og det er ud fra kautionsretlige principper tvivlsomt, om værgen i øvrigt hæfter. Værgen kan således formentlig godkende et almindeligt mobilabonnement med mulighed for at sende alm. SMS'er og uden mulighed for overtræk. Samtykke til abonnement med mulighed for at sende overtakserede SMS'er vil være udelukket, idet værgen ikke kan forpligte den mindreårige, når det giver adgang til at stifte ganske betydelig gæld. Der er ingen praksis, men det er tvivlsomt, om statsforvaltningen vil samtykke til et mobilabonnement uden de ovennævnte begrænsninger. Hvis der sker overtræk på en umyndigs abonnement/konto, vil overtrækket være gældsstiftelse og dermed ugyldigt, jf. VML § 42, stk. 2, 2. pkt. Teleudbyderens krav på tilbagebetaling skal afgøres efter nytte-reglen i VML § 45, stk. 1, dog jf. stk. 2 og 3.

Den praktiske løsning betyder, at teleudbyderne typisk får en forældres underskrift på telefonkontrakten, således at denne hæfter umiddelbart. Teleudbyder undgår derved at stå med et krav, som ikke kan gøres gældende overfor den umyndige pga. nyttesynspunktet.

Forældrene kommer pga. løsningen til at spille den afgørende rolle i forhold til børnenes forbrug, hvilket kan være problematisk, da

forældrene ikke nødvendigvis kan overskue markedet for overtakserede SMS'er. Der findes flere vejledninger, men effekten af disse kan ikke aflæses i statistikkerne. Det er således ganske få forældre, som har iværksat en spærring af overtakserede SMS'er.

Et alternativ til denne praktiske løsning kan enten være, at det bliver inkorporeret i kontrakterne, hvem, der er kunde, og hvem, der er bruger, eller der indføres særlige børneabonnementer, hvor det som udgangspunkt ikke er muligt at sende overtakserede SMS'er, og hvor mobilen er spærret for fx erotisk indhold.

Forkortelser:

alm.	Almindelig(e)
art.	artikel
bl.a.	blandt andet
dvs.	det vil sige
evt.	eventuel
FKN	Afgørelse fra forbrugerklagenævnet
f	følgende
ff.	flere følgende
FO	Forbrugerombudsmanden
FR	Forbrugerredegørelse
FT	Folketingstiende
fx	for eksempel
H/HD	Højesteretsdom
hhv.	henholdsvis
ink.	inklusive
iht.	i henhold til
jf.	jævnfør
Jr.nr.	Journalnummer
JÅ	Juridisk Årbog fra Forbrugerstyrelsen
m.fl.	med flere
m.m.	med mere
pga.	på grund af
pkt.	punktum
s.	side
stk.	stykke
U.	Ugeskrift for Retsvæsen
vedr.	vedrørende

Regelregister:

AFTL:

Aftaleloven: Bekendtgørelse af lov om aftaler og andre retshandler på formuerettens område, LBKG nr. 781 af 26. august 1996

BML:

Betalingsmiddeloven: Lov om visse betalingsmidler LBKG nr. 1501 af 20. december 2004

Ændret ved L 603 24. juni 2005

Hovedlov:

L63 fremsat 27. oktober 1999; Forslag til lov om visse betalingsmidler FT 99/00 s. 1541 – 1572

Tidligere: Lov om visse betalingskort LBKG nr. 811 med senere ændringer. Ophævet pr. 1. juli 2000

L35 fremsat d. 7. februar 1984; lov om betalingskort mv.; FT 83/84 2. samling. Tillæg A p 790ff

FT 91/92 s. 1151ff; L 60 fremsat d. 23. oktober 1991

L133 16. december 1993; lov om ændring af lov om betalingskort mv. FT 93/94 s.5335 – 5363

EAL:

Erstatningsansvarsloven: Bekendtgørelse af lov om erstatningsansvar, LBK nr. 885 af 20. september 2005 med senere ændringer

FAL:

Forbrugerftaleloven: Lov om visse forbrugerftaler: Lov nr. 451 af 9. juni 2004

Lovforslag nr. L 220 fremsat d. 31 marts 2004 af justitsministeren, FT 03/04 p 7529 – 7659

Hovedlov lov nr. 139 af 29. marts 1978

Lovforslag til lov om visse forbrugerftaler fremsat d. 13. oktober 1977 af justitsministeren

FT 77/78 s. 721 – 788

Lovbekendtgørelse nr. 886 af 23. december 1987

Lovforslag til ændring af lov om visse forbrugerftaler, Lovforslag nr. L 20 fremsat d. 7. oktober 1987 af justitsministeren, FT 87/88 s. 481 – 510

Lov nr. 262 af 6. maj 1993

Lovforslag nr. L 101 fremsat d. 18. november 1992 af justitsministeren, FT 92/93 s. 3663 - 3680

Lov nr. 1098 af 21. december 1994

Lovforslag nr. L 27 fremsat d. 26. oktober 1994 af justitsministeren, FT 94/95 s. 325 - 350

Lov nr. 442 af 31. maj 2000

Lovforslag nr. L 213 fremsat d. 1. marts 2000 af justitsministeren, FT 99/00 S. 5922 - 6026

Bek. 972:

Bekendtgørelse nr. 972 af 24. september 2004 vedrørende oplysning om fortrydelsesret i henhold til lov om visse forbrugerftaler

Dørsalgsdirektivet:

EF-direktiv (nr. 85/577/EØF) af 20. december 1985 om forbrugerbeskyttelse i forbindelse med aftaler indgået uden for fast forretningssted

Det generelle fjernsalgsdirektiv:

Europa Parlamentets og Rådets direktiv 97/7/EF af 20. maj 1997 om forbrugerbeskyttelse i forbindelse med aftaler vedrørende fjernsalg

Direktivet om fjernsalg af finansielle tjenesteydelser:

Europa Parlamentets og Rådets direktiv 2002/65/EF af 23. september 2002 om fjernsalg af finansielle tjenesteydelser til forbrugere

ICC:

ICC kodeks for reklamepraksis:

ICC International Code of Advertising Practice (1997)

LL:

Ligningsloven: Bekendtgørelse af lov om påligningen af indkomstskat til staten, LBK nr. 1061 af 24/10/2006

MFL:

Markedsføringsloven: LOV nr. 1389 af 21. december 2005

Lovforslag nr. L 13 fremsat af d. 6. oktober 2005 af familie – og forbrugerminister Lars Barfoed

Lovforslaget findes ikke i den endelige udgave, og de endelige sidetale er således ikke tilgængelige. Punkthenvielse samt sidetal i selve lovforslaget er derfor anvendt. FT 05/06 er også at finde på www.ft.dk.

Hovedloven:

Forslag til lov om markedsføring fremsat 8. marts 1974 af handelsministeren, FT 73/74 2. samling tillæg A s. 2242 – 2266

Lovforslag nr. L 211 fremsat 2. mart 1994 af industri- og samordningsministeren, FT 93/94 s. 7250 - 7280

Lovforslag nr. L 213 fremsat d. 1 marts 2000 af justitsministeren, FT 99/00 s. 5922 – 6026

VML:

Værgemålslov: Lov nr. 388 af 14.6.1995 om værgemål, som ændret ved § 15 i lov nr. 542 af 24. juni 2005, § 8 i lov nr. 552 af 24. juni.2005, § 8 i lov nr. 434 af 8. maj 2006 og § 26 i lov nr. 8. juni 2006. FT 94/95 s. 2422 – 2493; L 191 fremsat d. 8. marts 1995 af justitsministeren

BEK. 927:

Værgemålsbekendtgørelse: Bekendtgørelse om værgemål. Bek. nr. 927 af 5. september 2006

Litteraturfortegnelse

Aftaler og mellemænd:

Andersen, Lars Lyng og Madsen, Palle Bo: Aftaler og mellemænd, 5. udgave, 1. oplag, Forlaget Thomsen A/S København, 2006

Beck Thomsen:

Thomsen, Hans Helge Beck: Kautio og andre solidariske skyldforhold, 1. udgave, 1. oplag, Forlaget Thomsen A/S, København 2004

Bet I:

Forbrugerkommissionens betænkning I: Mærkning og skiltning m.v. inden for forbrugsområdet, Betænkning nr. 597, 1971

Bet II:

Forbrugerkommissionens betænkning II: Markedsføring, Forbrugerombudsmand, forbrugerklagenævn, Betænkning nr. 681, 1973

Bet III:

Forbrugerkommissionens betænkning III: Forbrugerens retsstilling og retsbeskyttelse, Betænkning nr. 738, 1975

Bet IV:

Forbrugerkommissionens betænkning IV: Forbrugeroplysning – Forbrugerpolitik, Lov om forbrugerspørgsmål, Betænkning nr. 816, 1977

Bet 1236:

Ny markedsføringslov, Betænkning nr. 1236, 1992

Bet 1245:

Betænkning nr. 1247 om værgemål afgivet af justitsministeriets myndighedslovsudvalg 1993

Bet 1255:

Elektronisk betalingsformidling uden betalingskort, Betænkning 1255/1993

Bet 1457:

Markedsføring og prisoplysning, Betænkning nr. 1457, 2005

Borcher & Bøggild:

Borcher, Erling og Bøggild, Frank: Markedsføringsloven, 2. udgave, 1. oplag, Forlaget Thomsen A/S, København 2006.

Tidligere udgave: 1. udgave, 1. oplag, Forlaget Thomsen A/S, København 2002

Bryde Andersen:

Andersen, Mads Bryde: Grundlæggende aftaleret, 2. udgave. 2002, 2. omarbejdede udgave, 2. oplag, København, Gjellerup, 2005

Dansk forbrugerret:

Madsen, Palle Bo og Nielsen, Anne-Dorte Bruun: Dansk Forbrugerret, 1. oplag, Schultz Information A/S, København 1986

E. Andersen:

Andersen, Ernst: Personret – som indledning til formueretten, 2. reviderede og delvis omarbejdede udgave 2. oplag 1980 (1. oplag 1977), Juristforbundets forlag, København 1977

EAL Kom:

Møller, Jens og Wiisbye, Michael S.: Erstatningsansvarsloven med kommentar, 6. udgave, 1. oplag, 2002 Jurist- og Økonomforbundets forlag

Erstatningsretten:

von Eyben, Bo og Isager, Helle: Lærebog i erstatningsret, 5. udgave, 1. oplag, Jurist – og Økonomforbundets Forlag 2003

FAL Kom:

Kristoffersen, Sonny: Forbrugerftaleloven med kommentar, 1. udgave, 1. oplag, Forlaget Thomsen A/S, København 2004

Forbrugerbeskyttelse :

Kristoffersen, Sonny: Forbrugerbeskyttelse - Ved køb af løsøre og tjenesteydelser, erhvervelse af fast ejendom, kreditaftaler og betalingsmidler, 1. udgave 1. oplag, Forlaget Thomsen A/S, København 2004

Forbrugerombudsmanden:

- Forbrugerombudsmandens breve af 14. feb. 2003, 12. marts 2003, 18. marts 2003 og 8. August 2003
- Forbrugerombudsmandens brev vedrørende erotiske SMS'er og MMS'er til børn. publiceret: 20-12-2006 tilgængelig på www.forbrug.dk.
- Pressemeldelse fra Forbrugerombudsmanden "Skærpet fokus på SMS-tjenester" publiceret d. 22.3.06 tilgængelig på www.forbrug.dk

Forbrugerombudsmandens vejledninger:

- Forbrugerombudsmandens vejledning om markedsføring i forhold til børn og unge, April 2002
- Forbrugerombudsmandens vejledning vedr. unge og bankbøger/betalingskort og net-/homebanking, 2004.
- Retningslinier om god markedsføringsskik på teleområdet, 13. december 2004
- Forbrugerombudsmandens vejledning om markedsføring i forhold til børn og unge, Juli 2006

Forbrugerretten:

Kristoffersen, Sonny og Graversen, Klavs V.: Civil- og markedsføringsretlige aspekter, 1. udgave, 2. oplag 2005, Forlaget Thomsen A/S, København 2002

Forbrugerretten 1:

Kristoffersen, Sonny: Forbrugerretten 1 – Markedsføringsretten i en civil – og offentligretlig kontekst, 1. udgave, 1. oplag, Forlaget Thomsen A/S København 2006

FR 05:

Pilgaard, Mette Scharling: Forbrugerredegørelse 2005, Kapitel 2: Børn, unge og markedsføring

FR 06:

Heilmann, Trine og Pilgaard, Mette Scharling: Forbrugerredegørelse 2006, Kap 2: Børn og indholdstakserede SMS'er

Fælles Nordiske:

De nordiske forbrugerombudsmand: Fælles Nordiske holdning til markedsføring af mobile indholdstjenester, vedtaget på de nordiske forbrugerombudsmands møde i København den 13.-14. februar 2006

GBL Kom:

Lyngsø, Preben: Gældbrevsloven kommenteret af Preben Lyngsø, Jurist- og økonomforbundets forlag 1989

Godske Pedersen:

Pedersen, Hans Viggo Godsk: Kaution, 7.udgave, 1. oplag, Jurist- og økonomforbundets forlag 2005

Gomard:

Gomard, Bernhard: Obligationsret, 4. del, 1. udgave 3. oplag, Jurist- og økonomforbundets forlag 1994

Heegaard:

Heegaard, Majbritt Brøndum: Mindreåriges økonomiske habilitet, herunder mindreåriges retsstilling i forhold til betalingskort, Aarhus Universitet 2006

Helbo:

Helbo, Heidi Kristine: Den nye markedsføringslov 2006 – specielt med henblik på reklame rettet mod børn og unge, Aarhus Universitet 2006

Hjortdal:

Hjortdal, Marie: Politiken: ”Telebranchen tjener stor på børnene”, Fredag den 10. november 2006, Indland p. 3

Holberg:

Holberg, Benedikte, Kristensen, Lene Pagter, Møgelvang-Hansen, Peter, Nielsen, Tina Morell, Øe, Henrik: Forbrugeraftaleloven med kommentarer, 1. udgave, 1. oplag, Jurist- og økonomforbundets Forlag 2006

IT-retten:

Andersen, Mads Bryde, IT-retten, 2. udgave, 1. oplag, Gads forlag 2005 (e-bog)

JM brev af 16.12.02:

Justitsministeriets brev af 16. december 2002 til IT-Brancheforeningens direktør

Karnov:

Von Eyben, Bo m.fl. (red.). Jeg har benyttet mig af en elektronisk udgave 2006/2007, hvorfor der alene henvises til punktet i den relevante lov.

Betalingsmiddeloven: Karstoft, Susanne

Erstatningsansvarsloven: von Eyben, Bo

Forbrugerftaleloven: Kristoffersen, Sonny

Markedsføringsloven: Skovbo, Eva Aaen

Umyndige: Nielsen, Dorrit Sylvest

Karstoft:

Karstoft, Susanne: Lov om visse betalingsmidler med kommentar af Susanne Karstoft, 1. Udgave, Jurist- og Økonomforbundets forlag 2001

Markedsføringsmateriale:

Anders And: Udgivet af Egmont Serieforlaget A/S, Nr. 10 2006 Bagsiden

Vi Unge: Udgivet af Aller A/S, Nr. 8 2005, Nr. 10 2005, Nr. 3 2006, Nr. 6 2003, Nr. 12 2006

W.I.T.C.H.: Udgivet af Egmont Serieforlaget A/S, Nr. 71 2006, Nr. 72 2006

Markedsret del 2:

Madsen, Palle Bo: Markedsret Del 2, 5. Udgave, 1. oplag, Jurist- og Økonomforbundets Forlag 2007

Myndighedsloven:

Danielsen, Svend og Black, Nils: Myndighedsloven, Bind 1, 3. Udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag 1988

Nielsen:

Nielsen, Anne-Dorte Bruun: Forbrugerret, 1. udgave, 1. oplag, Greens§jura, Børsens Forlag A/S 1999

Næss:

Næss, Terese Dahn: Mobile Tjenester: En oversikt over de vanligste mobile tjenester som tilbys i Norge pr. 1.2.2005, Institutt for medier og kommunikasjon, Universitetet i Oslo

P.K. Andersen:

Andersen, Poul Krüger: Markedsføringsret, Gads forlag 1978

Rammeaftalen:

Rammeaftale for mobile indholdstjenester V3.1 af 3. december 2004 med senere ændringer. Aftalen er indgået af TDC Mobil, Telia, Hi3G, Sonofon og Tele2

Bilag til Vejledning i Brancheaftalen: Udbud af tillægstakserede mobiltjenester med fortrydelsesret

Rapport 1999:

Forbrugerstyrelsen, Erhvervsministeriet: Rapporten 1999: Regulering af visse betalingsmidler og adgangskoder, april 1999

Rasmussen:

Rasmussen, Signe: Salg af indholdstakserede mobiltjenester i relation til børn og unge, Aarhus Universitet 2003

Taksøe-Jensen:

Taksøe-Jensen, Finn: Personretten - som indledning til retsstudiet, Juristforbundets forlag 1981

Telekommunikationsindustrien:

Telekommunikationsindustrien: Børn og mobiltelefoner – Vejledning til forældre ved køb af mobiltelefoner. Tilgængelig på www.teleindustrien.dk

TN 01:

Krüger, Kai og Møgelvang-Hansen, Peter: Reklamens bindende virkning, Om kontraktsrettslige og markedsrettslige retsvirkninger av reklame etter nordisk rett, TemaNord 2001:549, Nordisk Ministerråd København 2001

TN 04:

Nielsen: Anne-Dorte Bruun: Mikrobetalinger og forbrugerbeskyttelse, TemaNord 2004:549, Nordisk Ministerråd, København 2004

TN 05:

Brusdal, Ragnhild, Statens Institutt For Forbruksforskning: Kommerielt press mot barn og unge i Norden - Foreldre og barn i en kommersiell oppvekst, TemaNord 2005:567, Nordisk Ministerråd, København 2005

TN 06:

Busch, Henrik, Knudsen, Steen og Thim, Micheal, Initiative Universal Media, Copenhagen: Markedsføringskanaler til børn og unge i Norden, Kortlægning med fokus på nye markedsføringskanaler, TemaNord 2006:572, Nordisk Ministerråd, København 2004

Udkast:

Forarbejderne til Udkast til lov om umyndighed og værgemaal. Udarbejdet af den ved kgl. Resolutioner af 25. juli 1910, 19. juni 1912, dec. 1914 og 14. april 1919 indsatte kommission. Rigsdagstidende 1921-22, tillæg A, sp. 4241

Umyndiges formue:

Andersen, Lennart Lyng, Iversen, Bent og Nørgaard, Jørgen: Umyndiges formue, Jurist og Økonomforbundets Forlag, 1988. (1. udgave: 1977, 2. udgave 1983)

”Umyndige handler”:

”Umyndiges handler: Børn, internet og (mobil)telefoner” Publiceret: 11-09-2004 på www.forbrug.dk

VML Kom:

Danielsen, Svend: Værgemålsloven med kommentar af Svend Danielsen, 1. udgave 1. oplag, Jurist- og Økonomforbundets Forlag 2006